

منه منشورات
دار المناهج التعليمية - بيروت
(١٩٦٠ - ١٩٦١)

محاضرات

في

اللغة الكردية واصلها تدريسيها

على طلب الصف الثالث من دار المعلمين

الابتدائية - بيروت

سنة (١٩٦٠ - ١٩٦١)

به نام و نه بی نیکه له و باوه رده دا بین که به نه نیا دوو ده رزی
 کوردی له لهفته به کدا ، قوتابی وای لی بی بتوانی به کوردی به کی به تی ره وان
 ومان گونوگو بکا و بنودی و بکوینینه ده و له نه بخارا بیسته و احوستایه تی
 لی ده شاره بودوارو تر . نه خیر . هرگز برروا ناکهین به و عاوه که سه نه م
 ریکه سه هفته برردی . له به رنه ده وای به بیویست نه زانین که قوتابی
 هوی به شاری له به زکردنه ده ی بایه ی زانباری هویا . بو له هس نه بی
 له وک بیا به شی زوری کاتی بی کاری و ده ستایه زروی هوی به هویندنه ده
 و لیکو لینه ده ی نه و نو دینه کوردیه جوانه ره وانانه ده به رینه سه
 که له گو قار و روژنامه و کتیه کوردیه کانا بلاد نه کرینه ده . بو نه ده ی
 کاشای سیوری نو دینه کوردی بی و له له مان کاتا ژماره به کی زور
 له و و نه کوردیه به تیانه شی بیته به که که کم کم له ناخافتن و گو فو لو کوردا
 به کار نه هیزین . نه ده ده ی له سه شای نیکه بی نه ده به له ژوردی
 قوتاجانه را چه ند یار چه به ک نو دینه کوردی جوان به قوتابی بکوینینه ده
 و له نه کانی بو راست بکه بینه ده . حج له ردی ده بررینی ده نه ده . حج له
 ردی بی رده وی به کردنی ده شوری هویندنه ده . نه دی شایان باسه
 نه و نو دینه ی به قوتابی نه هویندنه ده له ژوردی بولدا تیگر الهوزاره
 و هیروک و و تار و به خشان و به ندی بیستیان نه گریته ده . تاکو
 بیان هویته به رزی بیگردنه ده و ورد لودنه ده . لیره دا زور به بیویستی
 نه زانین له موو قوتابیه ک ژماره به کی باش له نهستی به سوزی بررمانا
 و به ندی بیستیان و قه ی نه ستی جوان و پارچه ی نه ده بی ی نایاب
 له به ر بکا . هونکه نه طانه زور خریای نه کدن له کاتی نو دینه ها و له رده ها
 له کاتی ده رز و نه ده شدا که بووه داموستا .
 جا له به ر نه ده ی نو دینه کوردی نیسته مان به تیپی عه ره بی نه ،
 بی گومان ناچارین له بیته ده له ره به و تیپانه قوتابی ویری هویندنه ده و
 نو دینه بکهین . هونکه که بووه احوستا نه ویسی له ره نه بی به و تیپانه
 ده رز بیته ده . به نام له به ر نه ده ی نه م تیپانه له گه لی لاره که مو کورتی بان

تیا به و به دایه فی نویسی زمانه که ی کجه ده زمانه ویا شه روریش له
 بویستی لایستی به ، دیا ره که بی زور به کورتی و خیرای ناته وادی به کانیان
 بجهینه رو ، و له همان کاتا سود و چاکه سیتی لایستیان پیشان
 بره س . که وی شایانی باسه لیره دا که وه به له سود قوتای به کی که هم بوله
 که بی بتوانی به کوردی لایستی بنوسی و بویستیته وه و ده نگه کانی زمانه که
 به هر دو جهوره که لضا که به راورد بکا له گن به ک . بویستی بونی نویسی
 به ته وادی ، کجه له سود جارتک پارچه به کی که ده بی به قوتایان که نویسنده
 دوی به کیدیان له که سیتی سرت هته و سرت له نوی که نویستیته وه
 و که بجا به که به که هته کانی بوز راست نه که بنه وه . یاشی نوره له تارا ده به ک
 قیری نویسن بون ، که وسارا وایان لی که کهین که خویان ده ست به نه
 نویسی کورته و تار و پارچه می نوره بی تی و هر له هرمان کاتا هته کانیان
 بوز که هته به رو .

وه له به ره وهی ماصوستایانی قوتایان به سره تایی به کانی که هم شاره
 له ندرت جاره له شوین وادا ده رز که لینه وه که خه لکه کی به شوه و خورانی
 نا روین . بجه له ده شی گیر و گرفت جیا واری شیوه کان ته گوچه نه هم به کی
 واپه سیتی لی دروست کراوه که به دافه وه نه لیم له که بی لاره بوز نامجن نایم لند
 بی و خراب و به دکار و درو من که لکی لی و هر نه گرن . بویه وای به جانه که زاین
 که به بونه به وه با سیکلی شیوه کانی زمانی کورده بکهین وله هویینه تی چار کردی
 که هم گیر و گرفته شی نه هتیک بکولینه وه .

وه به بارت به وهی زمانی عمر به هتا سیتته شی له سود کار و پارکی
 میرانه دا به کار نه هتیرت و تاقه زمانیکه که هویینه واری کورده هتیرت بیکاته
 سر چاوهی روشن بیری سی هوی . سره ررای که وه شی ته ته وه که مان هوی بویستی
 به وه به که لک له زاده بی به باشی بیگانه کان وه رگری ، له رودی وه رگریانی
 به ره به سود وه بوزمانه کی . هر ده لها بویستی به وه به که ده بیات
 و بیز ووی هوی ده رگری رتیه سر زمان بیگانه تار ووی روشنی
 که ده به که ک ورا بورد ووی به له شانازی

گه که ی پيشانی هه لکی بیا . که واته دياره نه بی شتیک له باره ی لهو نه ری
وه رگيرانه وه بخوینین .

وه له بهر نه وه ی له قوتابخانه سه ره تاپی به کاندای لهه ندی ده رزی
وا هه ن وه ک نه داریاری و ته ندروستی و عیژدر و هه ورافیه که بیوی بیان
به زانیینی هه نریک زاروه ی زانستی هه به ما بویه به بیویستی نه زانین که
قوتابی شتیک له م باره به سه وه بزانی . لیره دا وای به هاک نه زانین که
فه ره نه لکو کینگی زانستی یان به هیا بو هاب بکه یین .

وه له بهر نه وه ی پیمان وایه هویندی ریزمانی کوردی وه ک
ده رریکی هیاوار شتیکی رور بیویستی نه بو نه و قوتابیانه ی که هویان
کوردن وه کوردی نه زانین بدوین و ریزمانیش له زمانه وه ده ره لهه لیری ،
نه ک زمان له ریزمانه وه . سه ره ررای نه وه شی (کوردی) هوی دوو ده رزه
له هه فته به کرا ، له بهر نه وه به ریکه وت و له شوینی به کجای بیویستی و
ناچار کادا به بی هویان لی نزی نه کرده وه . نه هه شی نه ده ناکه به بی که ایجه
هه یج بایه هتیک به ریزمان ناره یین . یان به چاری نه یجه به بیست گوی .
نه هه ریزمان زور گرنگه بو نه وانای له سه ره تاوه ده ست به فیر بودی
زعیلی بیگانه نه کن . به لام بو قوتابی به کی لهه لیری کوه ک و هان ما
شتیکی نه وه نده گرنگ نه .

نه هجا که توانیمان قوتابی وانی بکه یین بیسته مافوتایه کی
لی وه شاره بو یاشه رور ، بیویسته نه وه شی فیر بکه یین که هویان له م
زانباری به ی هوی به شی قوتابی به کای بیا و به هج هوریک ده رز بیسته وه
تا قوتابی به کای که لکی لی وه رگرن . وانا نه بی ریکه ی ده رزوتنه وه ی کوردی
فیر بکه یین . دياره نه هه شی به یوه نری به بیخینه ی ده رزوتنه وه ی کوردی
وشیواری به روه رده کردی مناله وه لهه به که له شوینی هویا لهه نریک
بایه نه له یین .

به کورتی نه هه پیره وه ی نیمالمانه و له سه ری نه رروین .
هیاو شانه وایه هیلگی که لک لی ویتوانین به ریکوینگی بیسه به
سه ر . ریزر ده ست له ده ست و له یز له هوا

وانه ی به که م

نه لغبای کوردی به تیبی عه ره کی

لهه ره چه زنه زما ی کوردی نه تیبی عه ره ی نه نووسری . به لام ره نه یی نووسینه که ی لهه ره شیره ی نووسینی عه ره ی بی . نه اللود تیبی عه ره ی به - کان و سیتوی نووسینه عه ره ی به که ش نه هرتک ده ته ماری کوران . جا نیره دا نه پیرستی ناراین لهه صور نه و تیبیا نه نووسینه وه که له کوردی دا به کار نه لهیزین هونکه تیبی کای زما ی عه ره ی ، بئجمله له (ت ، د ، ص ، ص ، ط ، ظ) لهه صور له کوردی دا به کار نه لهیزینه وه . له به رته ده ته یا نه و تیبیا نه له نووسین که له کوردی دا به کار نه لهیزین ، که چی له زما ی عه ره ی دا هینک ناکه ون .

- (۱) - « پ » - وهك : پان ، هپان ، له پ .
- (۲) - « ج » - وهك : چاو ، پا هونکه ، که ج .
- (۳) - « ژ » - وهك : ژه لهر ، پژان ، که ژ .
- (۴) - « ف » - وهك : گاف ، تا فکه ، قویان .
- (۵) - « گ » - وهك : گا ، له گهن ، هگ .

بز وینه کانی زما ی عه ره ی هونکه نووسری ؟

بز وینه کانی عه ره ی وهك (سه ر) و (بۆر) و (ژیر) و (گیره) ، له زما ی کوردی دا به م هوره ی هوارا وه پان لی ها تووه :-

- (۱) - له هیاتی (سه ر) = ' = تیبی (ه) به کار نه لهیزری . بۆ وینه : له پاتی نه وه ی نووسری (سَر ، وَر ، تَوَر) نه نووسری (سه ر ، وه ره ، نه وه ره) .
- (۲) - له هیاتی (بۆر) = ' = تیبی (و) به کار نه لهیزری . بۆ وینه : له پاتی نه وه ی نووسری (گَرْد ، کَل ، بُلْبُل) نه نووسری (کورد ، گول ، بول بول) .
- (۳) - له هیاتی (ژیر) = ' = تیبی (ی) به کار نه لهیزری . بۆ وینه : له پاتی نه وه ی نووسری (پِهَلْک ، دَرْدِ من) نه نووسری (هیلله ، ده ردی من) .

(٤) - له حیاتی (گیره) = ه = تیه گیره که دوویات له گریته وه بووینه؛
له باتی له وهی بنووسری (گُلَّ، گُلَّ، شَمَّ، فادَه) له نووسری
(گولله، گولله، شهحه، حادده)

ده ستکاری کردنی لهزنی له تیه عه ره بی به کان :-

لهزنی بیته عه ره بی لهن به رووی ناتوانن ده نکه کانی زحای
کورری بته به بن . له به ره وه نه هتیک ده ستکاری کردن . وانا لهزنی
نیشانهی زیاره یان حادده ته سر . له گه ن له وه شیا به ته وادی له که مو-
گوتی بزگاریان نه بووه .

(١) - نووسینی بیته (واو) :

له زحای کورری دا هوار جهش (واو) لهیه :-

(٢) - به که میان لهزوه تک (بوور) = ٢ = ی عه ره بی وایه ، وله زحای
کورری دا بووئه ٣ (بوور) بیته (واو) دا له سری . بووینه ؛ له باتی له وهی
بنووسیت (هتیک) له نووسیت (هونکه)

(٣) - دروه میان بیته لهزتری (واو) کراوه . ده نکه که ی له ده نگی
بیته (واو) نه چی له وشه ی (شلون) که له عه ره بی نایه تی دا به کاره لهزنی
وله زحای کورری دا بووئه ٣ واوه کراوه به بیته (واو) دا له سری . بووینه ؛
له نووسیت (کون) ، (بووچی) ، (هه هلو)

(٤) - سینه میان بیته لهزتری (واو) دریش . ده نکه که ی له ده نگی
بیته (واو) نه چی له وشه ی (گوم) دا که له عه ره بی نایه تی دا به کار-
له لهزنی ، وله زحای کورری دا بووئه ٣ (واوه دریش) ه درو واو (واو)
دا له سری . بووینه ؛ له نووسیت (سور) ، (هجو) ، (هه وه که)

(٥) - هواره میان ده نگی که ی لهزسه ده نگی واوینی ئاسای نه کا . بووئه ٣
واوه شی تاقه به تک واو (واو) به کاره لهزنی . وه تک له وهی له تی تیت ؛
(وه ره) ، (که و) . بی گومان له عه ش راستیه ویه کتیکه که که سوکوریته کانی
بیته عه ره بی که له شوینی هویا ناسی له که یین . هونکه (واو) ی (کورری)
و (هونکه) له گله (واو) ی (وه ره) و (که و) زور له به تک هیاوازن .
هم هیاوازی به ش له نووسینی لایینی دا به هوانی ده ره که وی .

(۲) - نووسینی یتپی (ی) :-

له زحانی کوردی دا سی چه شن (ی) لههیه :-

(۴) - کورت: وهك (هیلکه ، هیرۆك) به تاقه بهك (ی)

ئه نووسری: وهك (شایی ، گه دایی) به دور (ی) كه نووسری.

(۵) - دریس: وهك (شیت ، كی ، هیم گوت) . وانا هه وتیكی

(ه)

بجگوله كه خریته سهری .

(۶) - «ر» ی قه له و «ر» ی لادان :-

ئه گه ر (ر) لواز بوو به ته نیا بهك (ر) كه نووسری . وهك (لار)

، (هه دره) ، (تیلگوشه ر)

هۆ ئه گه ر (ر) قه له و بوو كه وا هه وتیكی بچگوله كه خریته ژیری .

وهك له سه (ر) : به لام له بهر كه وهی زور بهی زوری نووسران له بانی

(ر) ی قه له و (ر) كه نووسن ، كه كه شه سن راستینه هونكه درو بیات

کردنه وهی وشه هه رگیز كه وه ناگه بهنی كه كه وشه به قه له وه . بووینه

وشی (گول) ناتوانی وانبوسی (گول) . یان وشه ی (نیراوه-موس)

ناتوانی وهك (نیراوه) بخوینینه وه . به لام له گه له وه شدا هونكه

له ته بهکی زور باوه . با هاری (ر) ی قه له و هر به دوری (ر) بنورین .

لیزه دا هیاكه بزاینن له موو فرشه بهك كه به (ر) ده ست پی بکا له زحانی

كوردی دا (ر) به كه ی قه له وه . وانا كورد كه ده م به (ر) بجانته وه له میته

به (ر) ی قه له و ده م كه كاته وه . له بهر ته وه به لامانه وه پیویت ناكا (ر) ی

سه ره تا به (ر) یان (ر) بنووسری . به لكوو هر به بهك (ر) بنووسری

هیاكته . هونكه شتیكه ئاشكرایه و پیویت به هیا كردنه وه ناكا .

(*) كه یتپی (ی) به ته نیایی ، بی نوهته كه نووسری . وانا كه نووسری

(ی) كهك (ی)

(۴) - ((ل)) ی قهله و ((ل)) ی لواز :-

نه گه ر ((ل)) لواز بو نه دا به ته نیا یه ک ((ل)) نه نووسی. وه ک
(لاسه ننگ ، که له که ، کول)
هو نه گه ر قهله و بو نه دا هه و نیکی بیکر له نه خریته سهری. وه ک
(گون ، کوئول ، کلار)

(۵) - نووسینی بیته بیته ((ق)) :-

ده نگی نه م بیته وه ک ده نگی بیته (وار) ه له وشه ی (هون - دم) دا
یان له وشه ی (هون - موقع) دا. نه م بیته هر چه نده ده نگی سهره هون
و بیته به تا که بیته نیشانه بدری. به لام له سهره وه ی بیته ((ق))
له نووسیندا باو نیه. وای به چاکتر نه راین که چاره به م چه نه
ضواوه وه نووسی: (هوس ، هوس ، دروین). هه چه نده
نووسینی نه و (واوه تایه بیته) به دوو تیپ استاینه.

(۶) - هه نگی ده نگی تایه تی :-

ئا ، نه ، ئی ، ئی ، ئی ، ئو ، ئو ، ئو

(۶) - ئا :- بو نه لغی دریز به کار نه هینری که له سهره تایی وشه وه
بی. وه ک نه وه ی له باقی نووسیت (آسان ، آگر ، آفه م) نه نووسیت
(ئاسان ، ئاگر ، ئافه م).

(ب) - نه :- بو (سه ی سه ره ی به کار نه هینری که له سهره تایی وشه وه
بی. وه ک نه وه ی له باقی نووسیت (اهه ، اهجم) نه نووسیت (نهه ، نهجم)

(ج) - ئی :- بو (ی) ی دریز به کار نه هینری که له سهره تایی وشه وه
بی. وه ک نه وه ی له باقی نووسیت (ایش ، ایته) نه نووسیت (ئیش ، ئیته)

(د) - ئی :- بو (ی) ی کرده به کار نه هینری که له سهره تایی وشه وه بی.
وه ک نه وه ی له باقی نووسیت (ایجه ، ایته) نه نووسیت (ئیهه ، ئیته).

(ه) - هون :- بو (واو) ی کورت به کار نه هینری که له سهره تایی وشه وه بی.
ده ننگه که له ده نگی (نه لقیلی نووردار) نه چی له سه ره ی دارا. وه ک نه وه ی له باقی
نووسیت (اوئید) نه نووسیت (ئوئید).

(۶) - کو : بو (واوی کواوه) به کاره لهنری که له سره نای وشوه بی .
وه له بای که وهی بنوریت (اژدهای ، خوف) که نفوسیت (کوفه) ،
کوف .

(۷) - نویسی ژیری کورت :-

له زمان کوردی دا ره نیک لهیبه له (ژیری کورت) که هیته ، بووینه
که نه بی بیت (کردن) که سه بهوه نه که بیت که له به بی بیت (ک) ، (ل) را ،
له روه له به بی بیت (د) ، (ن) دا نیک لهیبه له (ژیری کورت) که هیته .
که بی بیت له به ره بی دا به را به به بیته به نوم له لوتی دا به کما کما به ره که وی
له هر چه زده که ندری له نوسه ران بی بان وایه که هم زهنگه به (هنگه) بی کما کما
نشان بوری ، وانا (کردن) و بنوریت (کردن) . به نام که سه سره
نه گرت هونکه که بیته کهوی ناشرین کردی نویسی کورت .

(۸) نویسی بیته به سته وه :-

بیته به سته وه که هرینه ناوه ندری که دو وشوه که بیته که وه که بیته که وه .
له به ره وه نای به وشه بی که موده بنوریت . بووینه : نای بنوریت
(بیته بیته) یا به (که رتویرت) به لگو نه بی بنوریت : (بیته وشه بیته)
و (کورت ویرت) : به نام که وشانه که له به ره تا له دو وشوه بیته که هاتون
(واحه) که نه نویسی به وشه بی که موده . بووینه : که نویسی (ته نگه بیته) ،
له لوتی (ته نگه ویرت) و (له لوتی وکورت) . هونکه که ره بیته
وشه بیته سه ره هویه که ره له به ره بیته له دو وشه بیته که هاتون .

(۹) - نویسی نه وشانه له دو برره بان زیاتر بیته که هاتون :-

نه وشانه له دو برره بان زیاتر بیته که هاتون نویسیان به بیته
که ره بی نه هتیک گرانه . هونکه ره ستور بیته نایه بیته به بو نویسیان
له به ره وه به زوری که هاتون له سه ره زوری و سه لیتقه نویسیان . بووینه :
(رن سوز ، دلون) که ره دوکیان استن به نام و بیته له دو وشه بیته که هاتون
له به که بیان . هر وه ها وشه (بیته نان) به هوار هتین که نویسیان :
(بیته نان ، بیته لیتان ، بیته نان ، بیته لیتان) و هر هوار بیته راسته و
له لوتی ران که بیته ره سه ره زوری نویسیان .

دسته گرانه کانی سه ره تار وانه یی به کم

مانا که ک به سه ره بی	دسته ی کوردی	مانا که ک به سه ره بی	دسته ی کوردی	مانا که ک به سه ره بی	دسته ی کوردی
حول شی یوما	له باره ی	التقصیر	در بخن کردن	التخصیر	تأماده کردن
فی نفس الوقت	له همان کاتا	عدم التقصیر	در بخن نه کردن	عاریف	تأشنا
فی نطاق وسیع	له سنوور یکی	التطالم	دوان	التکلم	تأخافتن
لشوه	لی لهاتو	التصرف	ده ستاری کردن	غایات رنیته	تأما بخن نایه سند
حیدر، لاشوه	لی ده شاهه	الشتم	دروتن	بصورت خاصه	به تأیبه تی
ماتل	لار	تکرار	دوویات کردن	دون تعقید	به گری و گول
الضعیف	لاروا	الثقة، النفقة	تورک	جور	به زات
القصد	وه به ست	النتیجة	تو بنام	العتما	به تبه نگه وه هاتن
المرد، الوقت	مادو	المرد، المیزان	تو نذازه	صراحت	به تبه نگه وه هاتو
فاخر	نایاب	علم الدرسة	تو نذاری	اصل	بنه روت
الکاتب	لنوسه	الف مضمومة	تو لیلی بو درار	موش	به سوز
وادی اختیاریه	واویکی ناسایی	قاموس صغیر	تو ره هونک	انتاج	به ره هم
الکلمة	وشه	المحادثة	تو فتوگو	بهذه المناسبة	به ی بو تبه یه
الدرس	وانه	المشكلة	گیر و گرفت	المقارنة	به راورد کردن
المقال	وتار	مهم	گرنک	على سبيل المثال	بو وینه
التأمل	ورد بوونه وه	الوقت	گاف	الضمة	لور
الترجمة	وه رگیزران	الثقة	گیره	الراسی	بنجینه
الصف	بول	الخطأ	له ل	المختار	بایه فح
الایباع	بی سیاردن	المناظرة الفصیة	هونزاده	المقطع	رگه
الدرجة	سله	الفصیة	له تبه ست	شائع الحركة	باو
لاعتقاد	بیمان وایه	من الترجمة	هونری وه رگیزران	شکلة الحركة	سزوتن
الملاحة	به یوه ندی	التحقیر	هونانه دی	بصورت مجردة	به زودی
التربية	به زوده زده کردن	القوة	هون	عدم الملاحة	به دایه فح زده
المنهج	تیرره و	قطعاً، ابداً	له رگه	القصة	نه هاتن
مصول صغیر	یا هولک	المعاطلة	له سوکوت	کیفیه	هونری تی
الاعتراف	تلیتینان	الکسرة القصیرة	تیرری کورت	المعالجة	چار کردن
عدم اتباع	تی زده و یی نه کردن	الکسرة	تیر	عودة صغیرة	هیلکه
النثر	به هاش	الکوردیه الفصحی	کوردی به تی	صعلوک	هه وره
حکم الاسلاف	به زده تیشینان	بأس	کولون	رکزة	هولکه
المستند	یا شه روت	القصور	که سوکورتی	تلفظ الاصوات	ده زده یی ده تنک
الظنم، المنظم	قه له و	العرب		وقت السرخ	ده کشیم زادی
القول المأثور	قه یی نه ستق	المقال القصیر	کورته وتار	ضیق الوقت	ده کتا نه یی زادی
قواعد اللغة	تیر زمان	سؤون، مافصلیه	کاروبار	أو عده	
منظم	تیرکوتن				

ماناکه‌ی به‌عه‌ره‌ی	وشه‌ی کوردی	ماناکه‌ی به‌عه‌ره‌ی	وشه‌ی کوردی	ماناکه‌ی به‌عه‌ره‌ی	وشه‌ی کوردی
الحب	أحیان	هیدر بالذکر	شایانی بیه	سزل	ره وان
المصطلحات	زاراره‌ی	الضخار	مانازک	الصدفة	بیکه‌وت
العلمیة	زانسه	اللمحة	شیوه‌ی	الحدر	راده
الاکتیه ان حققة	زورده‌ی زور	السورانیة	سورانی	الثقافة	روشن بیری
المعرفة	زانباری	الخبیر	شاره‌زا	بناءً علی	به‌باره‌تک
العلم	زانسه	الخبيرة	شاره‌زای	برغم ذلك	به‌وه‌ی
علمی	زانسه	العرقلة	ته‌گه‌ره	رغمًا عن	به‌ره‌رای
علمیاً	زاده‌ی بیر	الصحة	ته‌نه‌روسی	مقدمة ، بلیة	ته‌وه‌س
تألیف انکر	لیکولینده	الهاشم	تیکوته	ابتدائی	به‌ره‌تای
الدراسة	باشه‌رور	الحرف	تیب	المحفظة	سود
المستقر	عه‌ره‌لی	حرف المطف	تیبی ته‌ته‌وه	معقد	به‌فت
العربية	تایه‌ت	السلام	تافله	النتحة (١)	به‌ر
الدارفة	ختنه‌ک	الأزمة	ته‌گوه‌یه‌لم	اسلوب	شیواز

پر سبار و تی لابینی

له‌سیر
وانه‌ی به‌کله‌ک

بیا (۱) : ته‌وشه‌ کوردی یانه‌ی خواره‌وه که به‌شیوه‌ی نووسینی
عه‌ره‌ی نووساردن ، بیان خه‌ره‌ سه‌ر شیوه‌ی نووسینی کوردی .

يَكُ شَمَّ - كَرَكُوكُ - وَرَوُ - آخِرْمُ -
كُنْ كُنْ - كَر - كُنْ

هه‌لا هه‌نان به‌

- پ (۱) - جیاوازی سی بین (ک) و (ل) جی یه ؟ نایه دوریات
 کرده دهی تیب نه و تیه قه نه نه کا ؟
- پ (۲) - نایه راسته (ر) له جیات ری قه نه نه کاره ستره نه له
 نوویندا وه نه تینه به کاره نه له تینه ؟
- پ (۳) - له ج کاتیکدا (واد به سته وه) به جیا نه نوو سرتی و له ج
 کاتیکدا نه نوو ستره نه به و سرتی بیوه به ستره وه ؟

سرخ

گم هونراوانی خواره وه به وردی بخوینه ره وه و سه رنجیلی باشی
 نووستی ووشه کانی بده :

به ندی بیشتینیا نه (بوز به له رری)
 جاشه ره شمان به ده نه نه هوله زه رری
 ره نه به ختم ! به خه تکی نه نه نه وه رری
 (ره نه جی بود) به من بیله وه رری (بیره میرد)

به سه رسامی له سه لوتکه ی بلندی گه جی وه ستانم
 شرتی جهمری رابور دوم وه گو خه د رتیه به ره افام
 (هردی)

نه عمارت نه زه له خودی وه سا کر
 نه ف روم و خه م نه سه ره را کر
 (خانی)

نه ی (نه سیری) هینده عشفی میله تی کوردت هه م
 لام وه هابه بشیری هر گردی سه یوانت نه وی
 (ج. نه سیری له رکووی)

نه ی ره قیب هر فاده قه وحی کورد زمان
 نامی شکیلی رانه ی توپی زه مان
 (دنداره کوپی)

به کوردی ده ریم ، به کوردی ده مریم
 به کورده نایده م وه راهی قه مریم
 (هه راره م هابادی)

وانه‌ی زودوم

که موکورتی و ناته‌واوی تیه‌کالی تیه‌تاهان

له وانه‌ی په‌که‌فدا نه و تیه‌ کوردی یانه‌مان نیشان دا که له عمره‌بی‌یه‌وه
وه رحمان گرتوون و به ده ستاری به‌وه له نووسینی کوردی دا به کاریان به‌کینین
تیه‌ته له وانه‌یه‌دا زور به هیرای و سه‌ری تی که موکورتی و ناته‌واوی
که تیه‌تانه نه‌فه‌ینه به‌چاو و ریش هوشی نه‌کین بو هه‌ونه‌ناو
بای به‌کاره‌تانی تیه‌ی لایینه‌وه که باشتین تیه‌ بو نووسینی
زمانه‌که‌مان

راسته‌که‌ی ناته‌واوی و که موکورتی که تیه‌تانه‌ی تیه‌تاهان
له‌که‌ی زودوم به به‌لام گرتکه‌کانیان که‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن :-
(۵) - که تیه‌تانه له‌بود ده‌گیگی زمانی کوردی یان بی‌نانوسری
به‌لکو هندی ده‌گک له‌ن ناچارین بیان خه‌ینه‌یشت گوی
بو هینه :-

(۱) - که ویتانه بنوسین (کردن) یان (بیل) ، له له‌ردوم
و به‌که‌دا ناچارین ده‌گیگی تایه‌تی خه‌ینه‌یشت گوی . هونکه له‌که
به‌باشی سه‌رخ به‌ینه وشه‌ی (کردن) که‌بینین له‌به‌نی تیه‌ی
(ک) و (ن) دا ، له‌رده‌ها له‌به‌نی تیه‌ی (د) و (ان) دا ده‌گیگی
تایه‌تی له‌یه . که ده‌نگه له‌ریرگی کورت نه‌چی ، نه‌که‌ری به‌ته‌واوی
(ر) یه‌نیه . دیانه‌وه له‌وشی (بیل) دا ، له‌به‌نی له‌ردوم
(ب) و له‌ردوم (ن) دا ، که‌مان ده‌گک له‌یه . که ده‌نگه تایه‌تیه
- وه‌ک له وانه‌ی په‌که‌فدا باسمان کرد - هه‌ند سائیک له‌عه‌وه‌ر
نیشانه‌ی هه‌لله (د) ی بو دا‌نرا‌بود (*). واته‌که‌ بود (کردن) و
(بیل) و ابنوسرانه‌ی : (کردن) ، (بیل) . که که‌مه‌ش
بی هه‌ندوه‌ردن شتیکی ناقولا و ناشرینه ، له‌به‌رته‌وه‌ وازی تی‌هینرا
به‌لام بو که ده‌نگه له‌نووسینی لایینی را تیه‌تیکی تایه‌تی له‌یه که‌که‌وشی
(ن) یه‌ و زور هوانه‌ و له‌سوتی هویا‌یه‌تی .

(* ته‌مش‌ی (ده‌ستوری زمانی کوردی) ، نووسینی (توفیق‌وه‌هه‌ی) که .
مای به‌خدا (۱۹۸۸)

(۱) - تیکه ل بوردی بۆر (اضمه) له گه (واو) ؛
 وتمان بزوینه گانی کهره بی له زمانی کوردیدا به تیب نیشان که درین
 بۆ وینه ؛ له باقی (بۆر) واو (ه) رانه نری . جا که ههش وه نه بی گیردگفتی
 به کارهینانی بزوینه گانی بۆ چارکردین . نه خیر به بیجه وانه ی که وه وه
 کیشه به کی که ی بۆ دروست کردوین . به وینه ؛ بۆ که وه ی وشه ی
 (ووتار) یان (وولات) بنووین که ئی یین ؛ بی گوتمان هج (ووتار)
 هج (ووشه) ههریه که دور (واد) یان ههیه . به که میان واوی سه ره تابه (ه)
 که له لایینی دا به (سا) نیشان که دری . (واوی) دوره میان (بۆر) یگی
 کورته که ته ویش هه به (ه) نیشان که دری ؛ که چی له لایینی دا به (سا)
 که نووسری . که واته واد (سا) و بۆر (سا) ههردووکیان له نووسینی
 ئیسته مانا هه به (ه) که نووسری . واتا که بی (ووتار) و (وولات)
 تاوا بنوویری (ووتار) و (وولات) . ده دیاره که ههش راستانه
 هونکه (وو) نابینه (واویگی بۆر دار) به لکوو که بیته (واویگی دریش) .
 تا شکرانه بیوه ی ده بریرینی (ووتار) و (وولات) له گه که شوه ی
 ده بریرینی (ووتار) و (وولات) زور دوره له به که وه و تیکه ل کردیان
 سه له بیاو تیکه که دا . بۆیه ئیجه و احان به چاک زانی که (وولات)
 و (ووتار) هه به بی که واد بنوویری ؛ ئادا ؛ (ووتار) ، (ولات) . که که چی
 که هه تاته واویشه ، به لام له دور (واو-وو) چاکره .

(۲) - نووسینی ده نگی (ا-و-ه) ؛ -

که بمانه وی بنوویری (هونین) یان (نوین) بی گوتمان هه به
 بیوه به ی سه ره وه که یان نووسین . به لام که هه راستانه . هونکه
 که که نه هتیک سه رخ برهینه وشه ی (هونین) که بینین له سی تیب
 تیک هاتوو . به که میان (خ) به ، دووه میان (ئوی ه) به - که که ههش
 ده نگی تابه تبه - سی به میان (ن) ه . هه روه ها (نوین) یی
 له سی تیب تیک هاتوو ؛ (ن) و (ئوی-ه) (ن) . جا که
 (ئوی) به ده نگی تابه تبه و له زمانی کهره بی را چنگ ناکه وی . به لام
 له هه نری له زمانه لایینی که لای ههیه . بۆ وینه له که له مانی دا هه به (ه)
 به کاره هه نری بۆی . که واته که بی وشه ی (هونین) تاوا بنوویری (هونین)

که نه ۴ صوره (وا) هس له عهره ی رانیه و دروسته کوردنیشی گزیه و کتیه ی
چاپه مه ی و نووسینی په بیا نه ۵ . هونکه (وی) هیچ کاتیک ده نگی (و-ق)
مان نادانگه .

که گئی ده نگی تربیت هره له زمانی کوردی را که بهم یته عهره ی یانه
نایه نه نووسینی ، به لام چارن که مزره به سه بو نخونه .
(ب) - نه ۴ تیانه ی کتیه مان له چار خو یانا گران . له به رکه ده
پا و به ده تیانه ده حانرو نه ی و به درنگ خیران نه ی . بو
ده رختی که هس که گئی به لکه شان به ده ستره به ما گرنه کانین
نه مانه ی ضاره ون :-

(۱) - نه گونجانی ده ننگه کانی زمانی کوردی له گن یته عهره بیه کان
نا چاری کوردوین ده ستکاری یان بکین و گنیک بی ناسی ونیانه یان بی
زیاد بکین که نه هس بووه ته هوی قورس کوردینان سه باره ی قورس خو یان
بو وینه : لای قه له و وا که نووسینی (ل) ، ریای قه له ویش نادا (پ) ،
واوی کراوه ش نادا (و) . به ی کراوه ش نادا (ی) و ... هتد .
بی گومان همود که سیکس نه یزانی که یته کانی هر زحائیک هه تا
نوهته وی ناسی ونیانه (نه کتیه) ی زور بی فیروون وی نووسینی
گرانتر نه ی . چاره نکه یته هدریک بلین : خو لای نیش نه مانه ی
هه به ، عتر هیا وازی یان صی به ؟ . به ی نه ۴ قه ی یان لاسته به لام
نه ی نه وه برانین که نوهته وی ناسه زیاده گانی لای نی به ده ستکاری
کوردنیشی هچووک لای برین ، یان هیچ نه ی که نه کورینه وه وسووک
نه کورین به پیچ وانه ی یته عهره بیه وه که به ی نه ۴ (نه کتیه)
ده ننگه کان له گن یه ک تیدل نه ی و نه نالوزین .

(۲) - یته عهره ی به بی گورانی شوینه که ی له رسته دا
یه ش نه گورری . بو وینه : یته (ت) له رشی (تاضفت) دا
به سی هه ش نه نووسری ، به بی ی گورانی یته که له وشه دا ،
(له سه ره تاره بی ، یان له ناوه رراسته دا ، یان له بته تادا) ، چانه گه
برانین (۱۵) یته لهم بابه ته هه به ، و صوک (ب) و (ت) و (ج) و (ح)
و (خ) و (س) و (ش) و (ف) و (ق) و (ک) و (ل) و (م) و (ن) و (ه)
و (ی) . بو وینه :

(ب) به سئی چیشن که نووسری: (ب، بد، ب)

(ت) به سئی چیشن که نووسری: (ت، ت، ت)

(ج) به سئی چیشن که نووسری: (ج، ج، ج)

وه ... لهروه ها...

دیاره نه بی قوتابی (۲ * ۱۵ = ۳۰) تیب فیربی، به لام
 که به لاتی نووسری، ته نی (۱۲) تیب فیربی به سه، چونکه چیشن
 تیب لاتی و ناگوری به پئی گورانی شوینی تیب که لوشه
 بووینه و شی (تاصفت) کما که نووسری (tamelft).

(۲) - هم تیبانه چونکه لهروه زمانه که یان بی که نووسین
 (عربی و کوردی) به ته چاره سریان بی تیلک داین و لهزی چار
 تیلک که کالوزین، بووینه که به کوردی که نووسین (سرسنگی)،
 دوابی له ره همان وشه به عربی که نووسین (سرسنگی)، دیاره
 له روی فیرپونه وه شیلی زورگران ده ره چی، به تایبه تی بو
 قوتابی ضان چونکه هیا کردنه و یانی به لاره زور زه حمت نه بی.
 به طافه سره وه را بوومان ده رکوت که هم تیبانه ی
 یسته وای گران و گرانیه که شیان نه بیته لهوی کات به فیروردان
 و به له پیون، و له به رنه وی زورپی زوری نه ته وه که شیان
 نه شوینزه واره، دیاره له کاتی ته لهو کردنی نه شوینزه واریکا دا تووشی
 که بی گبروگرفتی سه فت که بین، به بیجه وانی تیبی لاتیسه وه که بو
 ضان کما سه و له سر نه شوینزه واریس گران ناکه وی.

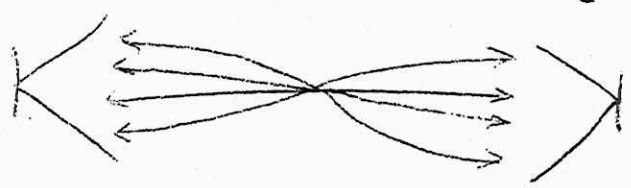
(ج) - هم تیبانه ی یسته ناتوانین ده ستوریک ریوینک
 بو نووسینی زمانه که مان دانبا یین:

بووینه: که دستان بنووسین (بی لی نان)، به چوارچیشن
 که توانین بینووسین: (بی لی نان، بیلینان، بی لی نان، بی لی نان)
 که سیش ناتوانی بیی هج کامیکیان له لیم به لام که هم وشه به

لاتینی نووسا ته نیا په ك شیره وهرته گری. ورك (Pêlênan) پسته رهنگه هندی كهس بلین چاره سرکردی نهه ناسانه و پیش نیازی بیان نهه بی كه هصود وشه یه کی لهم چیشنه به سر په كوه ؟
 بنوسین . وانا (بی بی نله) هرا بنوسین (پیلینان) به لام بو به به چ داندهی نهه وان نهه نهه به به كه بزاین هندی وشه
 له به به هچ بوور ناتوان بررگه کانیان پیکه وه بنوسینین .
 یان نهه شئی هندی كهسی تربلین با هصود وشه یه ك به بی سی بررگه کانی هیا به هیا بنوسین . به لام نهه هس ته گوه چو هم به بیانه کا به تایبه تی هونكه زور چار نیه سی وشه یه ك نهه گن نیوهی وشه یه کی تر تیکه نهه تی و گبرو گرفت به بیانه کا نهه کانی خویندنه وه و چاپ کردنه .
 به کورتی نهه هه بوو ناته واوی وکه موکو رتیه کانی بیچی هه ره ی پسته مان . نهه ره نهه وه پتویسته نهه سر مان بگره ریسی به دوی
 بموره تیپیکدا که سر به پستی زحانه که مان بی ولهم ناته واویانه به دور بی . بی گو مان نهه هوره تیپه ش به ته نیایتی لاتینی به

سرخ :-

بو شاهه زا بودنی پتر نهه باره ی نهه باسه وکه لک و تویسته به کار هینانی بیی لاتینی به وه ته حاشای نهه و رنجیه و تاره بکه که به زحانی هه ره ی نهه (۱) زحاره ی برزنامه ی (صوت الکراد) دا بلا و طاه کردده ته وه نهه پتر ناوی (الاجریه الکریمه اللاتینیه بین دعانه و صغریه)

((پرسیار و تئییی))

پ (۱) : بوچی لهزوی نووسەر وشه ی (وتار) به دوو (وا) له نووسن؟
واتا له نووسن (وتار). تئایه تهمه له چی به ده هاتوو؟ راسته
یان نا؟ گیر و گرتی بو به یداکردوین یان نا؟

پ (۲) : تهمه زاین وشه ی (هوی) له دوو دهنگ تیکه هاتوو؟ (خ)
و (تو) . تئایه راسته تهم دوو دهنگ بکریته بیان؟ وانا
بنووسری «هوی» (خ، و، ی)؟؟؟

پ (۳) : تئایه تهمه تاین به تپی عهره ی ده ستور تکی تیکو پیک دابن تین
بو نووسینی کوردی؟ ... بوچی؟؟؟

پ (۴) : به کورتی ناته واری و که هه کورتیه کانی تپی عهره ی باسی که با
تئیی نیازی هوی ت تیان به له باره ی تهم تیان وه که به با بیان
تهم تیت بو نووسینی زمان کوردی؟

وانه‌ی سی بی
نوو سینی کوردی به لاتینی

به له وهی له و تیپانه بجهینه به ره‌او که له نوو سینی لاتینی دا
 به کار نه هینین، بیویته قوتای برانی که ئیخه نه لئین بیی لاتینی پر
 به بیستی زمانه که مانه، وه نه بی مه به ستمن له وه بی که چه شنه لاتینی به
 له به و ده ستور یکی سنور بو کیشراوی دان بیا تراوی بو دانراوه و
 بیتر هیچ گیر و گرفتگی تیا نه ماوه. نه هیر...! به هور داخیکه ده نه لیم
 بیی لاتینشی وه که مهی بیسته له ناته‌واوی و که موکورتی و گیره‌وریشه
 ازگاری نه بووه. هیکه له دروزه‌ده که فوینده‌وارانی کورد که وتونه‌ته
 سه له وهی بیران له بیی لاتینی کردوه ته‌ده، که بی که س، م، ج کورد،
 م، ی، گانه، که به تاییه بی روزه‌ده لایته‌وانه‌کان به تاکه تاکه و هر به که بو
 خوی خه‌ری بی بون و ره‌خین له که ل کیشاوه. به لیم له به ره‌ده‌ی ههول
 و نه‌قلای هر مویان بی نه‌گرتوه و له قالیبکی به کگرتوردا جوشی
 نه‌خوار دوه‌ته وه، بویه که لیک جوړه لاتینی به بیا بووه. له مانه :
 لاتینیه‌کی (بی سون) و (محمد باسقه) و (بدرخان) و (توفیق)
 وه‌له‌بی) و (محمد موکری) و (کاموندس) و نه‌و لاتینیه‌ی که چه نه
 سائیک له مه‌و بهر کورده‌کانی کوردستانی روسیا به کلریان نه‌له‌ینا. له م
 دوایه‌شدا لاتینیه‌کی (م که نزی) و له نزی له و نه‌قلای خه‌لی

- (۱) - ته‌ماشای کیتی Elementary Kurmanjy Grammar نوو E.B. Soames
- (۲) - ته‌ماشای گوئاری (هاوا) و (روژانوا) و (ستیر) که
- (۳) - ته‌ماشای کیتی (هوینده‌واران باو) نوو سینی له مان نوو سه
- (۴) - ته‌ماشای کیتی (گورانی یا تراوی کوردی) که نوو سینی له مان نوو سه
- (۵) - ته‌ماشای کیتی (Kurd, turks & Ahalas) که نوو سینی له مان نوو سه
- (۶) - کورده‌کانی کوردستانی - روسیا له سه‌ره‌تاده بیی لاتینی یان به کار نه‌هینا و
 روزه‌نامه‌کیان هر به و بییه بو چاپ نه‌کردن. دوایه‌شدا سائیک ده‌رکرا بو لاردنی
 که و تیپانه و به کاره‌ینانی بیی روسی. بی گووان بیی روسی سه‌ره‌ررای نه‌وهی
 هو فیر لوینیا گرانه، له همان گاتا بو نوو سینی زبانی کوردی ده‌ستا مادن بو
 سینی و فیر لوون له م تیپانه ته‌ماشای روزه‌نامه (ری یا تازه) بکه نه.
- (۷) - م که نزی لاتینیه‌کی خوی له ناسیلکه به کلا بژاو کرده‌ده له سالی (۱۹۵۷) دا
 به ناوی (نوو سینی تازه بو زمانی کوردی) لاتینیه‌کی که بی سر و شت باسه‌ی تیا به
 نه‌که‌چی ناته‌واویسی هر له به.

تدیس لہیہ لہم پیناودا ، لہوی شایانی باسہ لہ وویہ لہم پینانہ سدا لہ نری
 کہ موکورتی دنانہ واوی لہ پینے . ہونکہ ہارتی ہیج کامیکیان بو لہ وہ
 دانہ نراوہ کہ لہود سٹوہ پیک کی کردی بیج بھوسری بہ ررہ وانی . بو وینہ ؛
 لاتینیکہ کی (توفیہ وہ لہیہ بہ تاپیہ تکاری بو سٹوہی سوران دانراوہ .
 سینہ کی (بہ درخان) بیج بہ تاپیہ تی بو سٹوہی کوماجی باکوور دروست کراوہ
 وہ ... ہر وہ لہا ، بیجگہ لہ وہ شی لہ بارہی نوختہ ویشا نہ صلیح نامہ وہ
 کہ من گزانی تیا ہستہ نہ کری . نہ کہ رچی لہ ستوانری لہو گرانیا نہ تا
 راددہ پیک باشی چارہ سر بکریں .

بیج گومان لہ سونین فویانانہ واوی دکہ موکورتی پیتی لاتینیکہ باس
 نہ کہین وجہ نہ پینا زیک بیان نہ دین بو ریک خفن ویاک کردنیان .
 بہ نام لیرہ دا و باسہ بزانی کہ لاتینیکہ کی (بہ درخان) لہ بہر چند لہویہ کی
 تاپیہ تی لہ لہود لاتینیکہ کی تر تیر بلو و بودہ تہ وہ و جتی فوی گرتوہ .
 تہیہ شی لہ بہر نہم لہویہ لہر لہو چہ شہیان لہ ضہینہ بہر چاد و لہوانان وایہ
 بیٹہ پنچینہ پیل بو نووینہ پاشہ رورمان ، پاشہ نہ وہ کارہ ستکاری پیک
 باشی تیا نہ کری .

پیکہ لانی نہ لہوی رتینہ :-

- (۱) - a (آ) : لہ جیاتی نہ لہی دریردی ، سا لہ سرہ تالی دسہ وہ بی ،
 یان لہ ناوہ راستہ وہ ، یان لہ بنہ تادا . وہ (aa - آآ)
- (۲) - b (ب) : اوہ (ba - با) .
- (۳) - c (ج) : وہ (bac - باج) .
- (۴) - ç (چ) : وہ (sa - سا) .
- (۵) - d (د) : وہ (dada - دادا) .
- (۶) - e (ہ) : لہ جیاتی نہ لہی نہ رار ، وانا (افتقہ) ی عمرہ بی دی ،
 وہ (eda - دا) ، (beçe - بہ چہ) .
- (۷) - ê (ئی) : لہ جیاتی (بی کراوہ) بہ کار نہ لہیری . لہ سرہ تالی
 دسہ وہ بی ، یان لہ ناوہ راستہ ، یان لہ بنہ تادا . وہ (deçe - دہ چہ) .
- (۸) - f (ف) : وہ (fê - فئی) .
- (۹) - g (گ) : وہ (geç - گج) ، (çege - چئی) .
- (۱۰) - h (ه) : وہ (heç - ہیچ) .

(۳۱) - ħ (ح) - وهه (hec - هـ ج) .
(۳۲) - ħ (ح) - له حیاتی ژیری کورت دی . وهه (bibe - بیه)
(bide - بیه)

(۳۳) - ħ (ح) - له حیاتی ژیری کورت دی . له سه رته تایی و سه وهه بی
یا نه له ناوه راسته و بنه تادا . وهه (ĥ - ح) . (ĥ - ح) . (ĥ - ح) .

(۱۴) - ħ (ح) - وهه (ĥ - ح) ، (ĥ - ح) .
(۱۵) - ħ (ح) - وهه (keç - که چ) ، (bêbak - بیباک) .

(۱۶) - ħ (ح) - وهه (zê - زه) . (kel - که ل) .

(۱۷) - ħ (ح) - وهه (lā - ل) .

(۱۸) - m (م) - وهه (mam - م) .

(۱۹) - n (ن) - وهه (nan - ن) .

(۲۰) - o (و) - له حیاتی (واوه کراوه) به کار نه هیئتی ، له سه رته تایی
و سه وهه بی ، یا نه له ناوه راسته ، یا نه له بنه تادا وهه (of - کوف) ،

(kon - کون) ، (biço - بچو) .

(۲۱) - p (پ) - وهه (pak - پاک) .

(۲۲) - q (ق) - وهه (qelebaçke - قهله باچکه) .

(۲۳) - r (ر) - وهه (firman - فرمان) ، (dar - دار) .

(۲۴) - r (ر) - وهه (rake - رکه) ، (ker - که ر) .

(۲۵) - s (س) - وهه (ses - سه) ، (kes - که س) .

(۲۶) - ş (ش) - وهه (şar - شار) ، (baş - باش) .

(۲۷) - t (ت) - وهه (tak - تاک) ، (kat - کات) .

(۲۸) - u (و) - له حیاتی بوره عهده بی (العهه) دی - وهه (kurd - کورد)

، (umêd - کومید) .

(۲۹) - û (و) - له حیاتی (واوه دریش) دی ، وهه (pûleke - پوله که)

(۳۰) - v (ف) - وهه (vegavê - فیکافی) .

(۳۱) - w (و) - وهه (were - ویره) ، (kew - که و) .

(۳۲) - x (خ) - وهه (xefet - خفت) ، (bax - باخ) .

(۳۳) - x (خ) - وهه (dexil - ده غل) .

(۳۴) - y (ی) - وهه (yekem - یکه م) ، (key - که ی) .

(۳۵) - z (ز) - وهه (zana - زانا) ، (naz - ناز) .

چهند سه زنجیلی بیویته :-

(۱) - نووسینی بیی (ع) :-

بیی (ع) هر چه نده له کوردی دانیه . به لام له به ره دهی که لی وشی
 بیگانه به کار نه هینین که بیی (ع) ی تیا به ، بیویته بزاین (ح) هون نه نووری
 بیی (ع) وه که بیی (ه ، ئو ، ئا ، ئو ... هت) نه نووری له گن
 دانانی نیانه ی (ه) له سه رودی بییه که وه .

وکه :	(عه لی) ئاوا نه نووری	ÉLÎ
	(عوضه) ئاوا نه نووری	Umer
	(تامیر) ئاوا نه نووری	A'mûr
	(عوره) ئاوا نه نووری	O'de

(۲) - نووسینی له مزه :-

نیانه ی له مزه (کوژا) به کی بچود که (ه) له سه رودی بییه که وه دانایی :-
 بو وینه : (ه تهور) ئاوا نه نووری me'mûr
 ، (هه) ئاوا نه نووری ne'

(۳) - نووسینی بیی به مستند وه :-

بیی به مستند وه به دوو ههشن نه نووری (û) ، (w) به بیی شوین
 بو وینه (دارو دیوار) ئاوا نه نووری dar û dîwar
 له روه ها (م پر و بره) = = me'r û bizin
 به لام :

گا و مانگا) = = ga w manga
 له روه ها (ئازادی و سه رستی) = = azadî w serbestî
 = (کیتبه که و نامیکه که) = = Kitêbeke w namîlkeke
 = (جی و ری) = = Çê w rê

(۴) - بیی هتته یان :-

بیی هتته یان به دوو ههشن نه نووری (â) ، (y) به بیی شوین :-
 بو وینه : (به ردی گه دره) ئاوا نه نووری berdî gewre
 له روه ها : (نه سبی ناس) = = ESPÎ ASIN
 به لام : (نه سبه که ی تو) = = Espekey to
 له روه ها (ری ی که رکود) = = Rêy Kerkûk

مشق

نهم پارچه که تپه ستمی فواره وه به شیبی لایتنی بندور:

به شیر موسیر
به بخدا / ۱۹۵۴

مهیل

دک پیره له مهیل	مهیل، دیران مهیل
له بهر مهیلی له ییل	دک که یله له فعم
صتم صه جنوونی	له یی من وه تهن
کزی وزه نوون	له ردو ولا تووش بوون
مهیل له تا و دک	له رگیز لانه هوو
بشچه بن گل	وه تهن وه تهغه
دیل ویم خیره	تا دایکی وه تهن
(به شیر موسیر)ه	دک تهنک و فم مبار

Mezil

Beşir Musîr
Beşda / 1954

Mezil, Dîran Mezil	Dil pîre le Mezil
Dil keyle le Xem	le ber mezilî lezil
Sezilî min Weten,	Minim melnûnî
Herdûla tîş bîyîn	Kirzî w Zebûnî
Herqîy le neçû,	Mezilî le naw dil
Weten Wetenme	bişçime bin gil
Ta dayîkî Weten	dil û yeksîre
Dil têng û Xembar	(Beşir Musîr) e

وانه‌ی هوارم

که موکورتی دنامه واوی که نه لغهای لاتینی

آمان نه و نه لغهای لاتینیانه‌ی تا بیسته هن ، ده که لغهای عربی که نه که موکورتی نه
نامه واوی به دورین ، به لکو نه توان بلین له هندی روده که بی ره خنه‌ی تیوتوشیان
بی نه گیری . چاره که بیسته هندی که بی بلین ؛ نه‌ی که وانه بیتر بوچه هرول برهین که
نه لغهای بیسته مان بگورین ویکه یه لاتینی و هومان تووشی که وده ردی ساری
بی هروده که بی بوچه هر له سر نه نه لغهای بیسته مان نه مینینه وه له کاتیکدا که
هر دوکیان وه که بی نه نه ووشی و نامه واری بن .

بو وه رام دانه وهی نه م قه‌یه نه بیتم ؛ به بی هرودو نه لغها که ، جی ره بی جی لاتینی ،
که موکورتی یان تیایه ، به لام هیوا وازی هر که وره له به یینا نا نه وه به هر چی نه لغهای لاتینی
به نه هتیک ده ستکاری کردن و که مینک هرول که گن دان و یا کتا و کردن ریگوتیک نه مگری و
سودک دنا سانه نه مگری وگری وگوتی تیانا هیلری ، یان که هیچ نه بی نامه واره کای به کبار
که م نه بیته وه . به لام هر چی نه لغها که به به به بیچه وانه نه موه نه لغهای تیابگری
به هتیر نه بی ویکه به هیچ کولده‌یک نامه نه ریزی نه لغهای کی ریگوتیک وه .
با با جاری بزاین نه م که موکورتی دنامه واویانه‌ی که و توونه نه نه لغهای لاتینی وه
له چنه روده وه به ، بو نه وهی با سیک له چاره سرگردنات بکین .

بی گومان نه م نامه واویانه له چنه رودی که وهن ، به لام گرنه کانیان دوان ؛
له مود نه و نه لغهای لاتینیانه‌ی هتا بیسته دروست کردن بو نورسینی زمانی

(P) - له مود نه و نه لغهای لاتینیانه‌ی هتا بیسته دروست کردن بو نورسینی زمانی
کوردی ، تیگرا له مود نه نه کانی زخاند که یان بی نانوسری . نه موش - بارت به وه به که نه و
نه لغهای نه هر به که بی کیک دای نادن که به زوری شاره زای ناقه به که بیوه بوره ، له مود نه
له مود بیوه کانی زمانی کوردی نه ختوده ته به چاد . له کاتیکدا که دامانی نه لغهای تیگرا
زخانه وانه که شاره زایانی له مود بیوه کانی تیایی ، بو نه وهی له مود ده نه کانی زمانی کوردی
بجرتینه به چاد . بو وینه نه لغهای لاتینیانه‌ی (به درخان) که له هر چه نه هوی کی تایه تی له مود
لاتینیانه کانی تر باوتر و بلادره له ناو هتکدا ، نه نیایه کورتی ی کورتی ی کورتی یه ته واوی
بی نه نورسری . لاتینیانه که بی (توفینه وه هجی) بی که نه ویش له هر چه نه هوی کی تایه تی له ناو
هتکدا بیره وه نه نه ، به نه نیایه کوردی ی سوران و به تایه تی کوردی ی سلیمانی بی نه نورسری .
لاتینیانه کیونه که ی کورده کانی کوردستانی رودسیاش هر بو بیوهی نه وهی دانراوه ، هت
نه لغهای (میم سون) بی که به راست دایکی له مود نه لغهای کانی تره ، هر بو کوردی سوران
ته نه لغهای (م که نری) که به ری هتده با سترین و پوهته ترین نه لغهای که تا بیسته
دانراوی ، هتیشا له هندی ده نگه ختوده ته بیته گوی و له گوی رودی تره ده نامه واوه ، چا
تیتر نه لغهای کانی تره که وه که نه عانه‌ی سه روه نادبانگیان نه رودیوه ، نه وانیسه له م روده نه مانه
هر پتر نه بن چاکتین . به کورتی هیچ نه لغهای کیان له دانه یه که له مود ده تیگرا زمانی کوردی
بی نه نورسری . به لکو هر به که یان بو ناقه بیوه یه کی تایه تی دروست کراوه . نه موش بووه ته
له مود نه وهی که تیگرا زمانی که مان بجز بیته بیته گوی .

بی گومان نه م نامه واویانه‌ی که وره به ، به لام چاره سرگردنی شتیکی نه و نه گران یه .
هونکه هر کاتیک بریارمان دا له سر نه وهی نورسینه که مان بکیم بیته لاتینی ، دیاره نه وه له کوم تیگرا

زمانه دانی در دستا نه بی و شماره زایانی زمانی کوردی کردن تازه (به همود شیوه کابینه ده) له کورد و بیگانه کان کور نه بنه وه و له گشته ده نگه گانی زمانی کوردی نه کور نه وه و به بی ی که وه بو هر ده ننگیک تیبیک تایبه تی رائه نین . که وسایتر هیچ ده ننگیک ناصینخ که به و نه لغبا تازه یه نه نو سری .

به لوم با نیسته بزاین که و ده نغانه هین که ما خراوند ته پشت گوی له همود کور لغبا کانا ده به تایبه تی له نه لغبا کوی (به درخان) و (وه لهجی) دا که له همود بیان باوترن له نا و خه لکی دا .

(۱) - بی (۵ - ق) :-

که م ده نگه وه له م ویش باسکان کورد له شیوه ی خراوانا نه ننگیک تایبه تیه . جا نه که ری (م که نری) و (وه لهجی) هر دو وکیان نیم ده نگه بیان خستوده ته به رجاو ، به لوم نه لغبا کوی (به درخان) که باوترن و هم سبوترن نه لغبا یه تایسته که م ده نگه ی خستوده ته پشت گوی . بو وینه : « هوین - هون » یا « شوین - شون » ناوا نه نو سری : *hewin* *shwin* . وانا له بانی ده نگه (۵) سی یته دا که فی (۵) که نه موش به تاقه سه ننگیک بیکوله نار راستیه که بیان بو ده رنه کوی .

(۲) - بی (۵ - ل) :-

هر چه زه نه م ده نگه له زمانی نیمه دا با وینه و له نری تیره تایبه تی نه بی وه له همود زه کان و له نری له کورده کانی به ورو سری خانه قین کسی تر به کاری ناهینخ . به لوم دیانه وه نه بود تیبیک تایبه تی بو دایزایه ، بو وینه : نه بود و هشی قویل ، زویر (*) ، سویر ، و بنو سرانایه : *Quir* ، *Quir* ، *Quir* .

(۳) - بی (۵ - ج) :-

هر چه زه بی (ج) هوی له زمانی کوردی داینه ، به لوم سه بدهت به وه ی که م بیته که و توده ته زمانه که وه وه سنوریک خراوانا کورد به کاری دین . بیوت به بو تیبیک تایبه تی بو ده ست نشان بکرایه و به کار به نرایه ، تا ورده ورده بیته (ج) له کوردی دانه که ما بیان که م نه بود وه به هوی که می به کار لغبنا بنده . ها وه له له دانه سی به صا و حمان من وای به جان نه زانم له بانی (ج) کوما (۵) بیکی نینغیزی سه به ره و ژور و به کار به نری یا سه که وه ی ده نگه (ج) که نه بریتیه وه سه (نه لفع) . بو وینه :-

- (عه لی) ناوا بنو سری *E'li*
- (کومر) ناوا بنو سری *Umer*
- (خاریج) ناوا بنو سری *A'dil*
- (عمله تی) ناوا بنو سری *I'let*

(*) لام وایه و هشی (زویر *Quir*) تاقه و شه به که له شیوه ی سه یانی دا که بیته (ل) ، تایه .

É'RAQ (عیراق) نماوا بنووسری
u'e' (عوووه) نماوا بنووسری

(4) - بیټی (همزه) :-

همزه شی ههر وه بیټی (ع) له بنه رره تدا له زغانی کوردی داینه . جاپان
له گول و شوی بیټیگانه به کارنه هینزی و ده (مه کورد) یا نه وش کوردیه کمی هومان
له ندیک گورانی به سه ردا هاتوه ده مزه یی که وتوده وه (له) وه
له وه بیټی ومان ، پای به چاک نه زاین که له بانی (همزه) کووایه کی هینگیزی
به کارهینری . بو وینه :

مه کورد : نماوا بنووسری me'mur
نه : نماوا بنووسری ne'

(5) - لای قه له :-

لای قه له له زغانی کوردی دا ده نگیلی تایه تیه و زور جیاوازه له لای (لوان)
جا هر چه نده له لایینی (وه لهی) دا بوئم لام دوو چنگلی (له) دانوازه که نه مش
به لام وه بیټیگانه راسته تیه تاقه ده نگیلی به دوو بیټی نشان برری ، که چله نه لغزای
(به درخان) دا هر نادوی تیه . بیټی وایه نه مش سه بارت به وه به که هم لام له بیټوی
کرمایه باکووردا تیه . له به رته وه وامان به چاک زانی که بوئم لامه بیټی (له) یان
(ه) داینین . بو وینه : (گول ، گول) نماوا جیا که تیه وه : gōl gōl یان gōl

(6) - ری ی قه له و :-

(ری ی قه له ویش) وه له لای قه له و ده نگیلی تایه تیه له زغانی کوردی دا و زور
جیاوازه له (ری ی لوان) . که چله ری تیه وه له لایینی (به درخان) دانوی تیه . چونکه به زوری
(ب) له بیټوی کرمایه باکووردا به لوانی ده رته برری . به لام له لایینی (وه لهی) دا
بوئم بیټی دوو چنگلی (Rh) دانوازه . له کاتیکدا که هم ده نگیلی سه رب هویه و
که بی به تاقه بیټیک نشان برری ، نه به دوو بیټی . له به رته وه وامان به چاک زانی که
بوئم (ب) به R یا R̂ داینین . بو وینه (کر) و (کر) نماوا له به کر جیا که تیه وه :
Keṛ یان Keṛ c Ker

(7) - بیټی به مسته وه :-

هیچ نه لغزای کی لایینی تامسته به ته وادی دوو بیټی که بی مسته وه کا جیا نه کردوه تیه .
بو وینه : نه لغزای (به درخان) بیټی به مسته وه له له صوو شووتیکدا هر به (ه) دانوازه .
(وه لهی) شی دوو چنگلی (u'u) ی دانوازه بو بیټی به مسته وه له له صوو جی به کرا . بی گومان

(*) له ی ، له بنه رره تدا (نا) یه .

نە مەش ماستانیه ، هونکە دەك لە پێشەوە دێت بە ستەندە دە خوولەوێ :
بە کە بیان : ئەگەر وشە (پێوە بە ستراو) بە تێتیکای دە نگار کۆتایی لھاتبوو ئەوا
بێتی (u) دانە نرێ بو بە ستەندە دە وشە (پێوە بە ستراو) بە وشە (بە ستراو دە) ، دەك :

Kurêke w Kîçeke کورێکە و کچیکە
Aza w Tirsinok ئازا و ترسینۆک
Rê w Cê رێ و جێ
Şarebî w Çinar شۆری بێ چینار
To w min تو و من
Xö w Tiro خۆ و ترش

دووە بیان : ئەگەر وشە (پێوە بە ستراو) بە تێتیکای پێ دەنگ کۆتایی لھاتبوو
نە وایتی (û) دانە نرێ لە بەینی وشە (پێوە بە ستراو) و وشە (بە ستراو) دانەك :

Sar û gund سار و گوند
Lat û hejar لات و هەژار
Kurd û Kurdistan کورد و کوردستان

پێ گومان ئەم بێتی بە ستەندە دە دەك لە دەنگی دە برین و شەکانا دە رتە کە وی
پێک چەش نیه ، بە لکوو دوو چەشە دەك و تەك ، لە بەر ئە دە دانانی پێک بێتە لە دەردو
بارە کە دانانە داویکی تەواو .

(۸) - بێتی خستە پال :-

بێتی خستە پالیش دەك بێتی بە ستەندە ، لەتایستە لە لھج ئە لفظیکی لوتی دا
لەردووە چەشە کە یەمانە کراوە تە دە . بو وینە ئە لفظاکی (بە درخان) کە بوو شۆوی کراخی
باکوور دانراو تە نیا بێتی خستە پالی بو ئەو شۆوی بە دەستە نشان کردووە . بو وینە بێتی
(ê) ی داناوو لە کاتی خستە پالی ناویکی نیردا بو ناو یانە وشە پێکی تر ، دە بێتی (a) ی داناوو
لە کاتی خستە پالی ناویکی می دا بو ناو یانە وشە پێکی تر . بو وینە ، ئە ئی :-

« هەب : نیرە » ئە میی من hespê min
« حابن : می بە » حابنا من mayina min

لە کاتی کە (خستە پال) لە شۆوی سۆراندا درو چەشە هەب ، لەبێتیکی پێکی نە کردووە .
ئە لفظاکی (وە لھج) شێ کە بوو شۆوی سۆرانە دانراو تە نیا بەک بێتی خستە پالی
دەستە نشان کردووە ، ئە ویش (y) یە بو لھموو شۆینە کان . جا بوو سە کردنە دە ی ئە مە ،
دەك لە شۆینی مۆی دا باکان کرد بۆینە درو بێتە بە کار بەتینین بو خستە پالی وشە پێک
بوو وشە پێکی تر :

(۱) - ئەگەر وشە ی بائێراو بە تێتیکای دە نگار کۆتایی لھاتبوو ، ئە دە لە کاتی
خستە پالدا بێتی (y) ئە خەزیتە بە بییانە دە ، دەك :

Bay Paizir بای پازیر
 Kurekey to کوره که ی تو
 Rêy Kerkûk ری ی که رکورک
 Azadî y nîştîman آزادی ی نیشتمان
 Xö y Xurmal خوئی ی خورمال
 Çimento y Berçinar هیمنتوی سه چنار

(ک) - نه گره وشی (پازدارو) به بیستی بی دهنگ کو تابی لهاتوو ، نه وه له کاتی ههسته پازرا بیستی (ا) نه خه ریته به بیبانه وه . وهک :

Şarî Hewlêr شاری هویلتر
 Çawî Kal چاوی کال

(ب) - نه گره له لفا له تینبانه ی تا ئیسته هه ن تیکرا خیر بوو نیان گرانه بو له مووان وه به تایبه تی بو منالان . سه باره ت به زوری بی ناسی و نیبانه ونوخته وه که نیشان . وهک له سه وشی و تمان له ندی که سی که ره هه نه ی توون و تشر له نه لفا ی لوتینی نه گرن وه نه ره هه نه یه شی نه که نه ده که لای ده ستیان بو به سه ره کانی کردنی بو و بووه وه سه کاره فیانی بیستی لوتینی ، به لگه به کیان نه وه به که نه یی وهک نه لفا ی سه ره له بی ناسی و نیبانه ونوخته وه که نت ، جا نه ئین بیتر بوچه نه لفا که ی ئیسته جا بووین به هه شیکلی تر که له مان هه وشی که وی بی شووی تی رایج . بی گو طام نه وانسی نه گره قه یه نه که ن له دوو ده سه هه لکی به ده رین . یان نه وه ته له ده که نه نه زانه دکورت بینه کانی ده او یان له سه ره لووتی هه دیان زیاتر برر نا کا بوچه له ست سه وه ناکه ن که نه گره نه لفا له تینبه به سه کاره کی که م هه تا نه ندازه به کی زور ناته وای و که موکورتی تیدا ناسینی . سه لای نه لفا ی سه ره ی له تاره کاره بگری قورستر و گرانتر که بی . خو له م ده سه یه شی ستازی ، هه که سی به سه ره کانی ی نه م بیبانه ی کرد نه وه دیاره نا ما خجلیکی بیسه گرتوه ته به رها و سه نیازیکی خراب نه وقانه نه کا وی به روا نه لیم دور منی زمان و ره که زور سه وای نه ته وه ی استه قینه ی ئیسه یه .

ئیسه با برانین تا به نه ندازه به ک نه توانین نه و (نه که نت) ونشانه ونوخته و بی ناسانه له نه لفا ی لوتینی را که م که بینه وه . با بو ده سه ته قح هه ند و تینه به ک له بایته بی بینه به رها و :

(۱) - بیستی ع -

نه م بیسه وهک نه برانین بو (ی - به ی که ووه) - کاره هه یتری و نه م نه که نه تی وای به سه ره وه (ا) نه هه نیک نووینی بیسه که ی گران کرد وه ، به له کاتی نوویندا و به له کاتی تایب کردندا . سه لایم نه م وه نه بی چاره سه رنه کری . بی تی ... چاره سه رنه کری به سه هوره ی خواره وه :

(۴) - بی (ج) :-

کَم بیہ وہ کُہ بَرائین لہ جیاتی (ج) بہ کار کُہ لہیتی . بی گومان کُہ مَش
بہ وہ ہار کُہ کری کُہ لہ جیاتی (ج) بی (ج) بہ کار بہین کُہ بیستہ لہ جیاتی (ج) بہ کاری
دینین . کُہ وہ لہ بی (ج) - وَا تَا تِ بہ بی نوضتہ - بُو (ج) بہ کار بہین وَا تَا ی
کَا سایش لہ جاتی (ژ) بہ کار بہین . وَا تَا (ج) وَا تَا (ج) بہ سٹوہ بی خطروہ پان
لی دی :-

وَشی جَا (جَا) کَا وَا ی لی دی : Ca
وَشی جَا (Ca) کَا وَا ی لی دی : Jα
وَشی ژَا (Jα) کُہ وہ کُہ لہ بیستہ وہ Jα

کوتابی :-

کَم جہند لہ پورہ پم نمودی کی کہ می کُہ کُہ کورتی دناتہ وَا وَا یانہ بود کہ وان لہ کُہ لہای
لاستی را . بی گومان کُہ بیہ ہارہ سہ کردنیشیمان نشان دا تا بیخہ بیہ بہ چا و کُہ
کَم کُہ لہای کُہ کُہ ربتو و جوار بکری دلہ ہم بود چہ شہ کانی کاسی باشہ دہ بہرہینری
ورہ کاری کی وہ نمایانہ ی تیا بکری زور سووک و کاسان ورہ وان دہ رُہ چہ
و وَا ی لی دی ہم بود کُہ بیندہ واریکی تیکہ کُہ کُہ دسوری زانہ پم سوری بکا .

دوشمه سه هفته لای وانی دروه دسی نیم وهوارم

مانا کدی به عمره بج	دوشمه کوردی	مانا کدی به عمره بج	دوشمه کوردی
الأزقة	ته تگو هیلیم	اصلاح	چاره سرکردن
الاقتراح	تیشنیاز	نواقصه	که موکوردی
المحدود	سنور بوی کیشراو	سر بختی سر بی بی	سر بختی سر بی بی
الاستیة	شیوه :	الاهمال	خستنه بیته گوئی
المطوف علیہ	تیبیه به ستر او	الركزة	هولته
المعلوف	به ستر او	المسکدة	گیر و گرفت
البینه (باللایة السلیمة)	هینک	تناسب ، ملائمة	گونجانه
الضجر	زوریر	عدم الملائمة	نه گونجانه
الآس (باللایة السلیمة)	قیغاق	حرف العطف	یتی به ستنه ده
الوضافة	خستنه یان	العیب	خه رشی
العقد	ره خنه	متاعب ، مصاعب	گییه و کییه
جُزًا . محبًا	بی لهورده	المخافة	قه لاهو کردن
الأصل	بته رره ت	فقه اللغة	زخانه وانی

وانه ی پنیهم نه ده بیاتی کوردی

پاشی نه وهی فیتری نوو سینی کوردی بووین به هر دوو نه لغبانه وله و گه و گه خسته نی
دوانی که که و توونه نه خاو نه هم نه لغبانه ره وری و شوینیشمان دانا بو چاره سه رکوردی
نه لغبای لایینی تا کورد بیته نه لغبای پاشی روژمان . بی گومان پیوسته لیره دایا بیلک
له نه ده بیاتی کوردی بکین و چینه هه لیه ستا و هه شوژاره بیکی هه و نه تشکله س بکین
بو نه هه ی قوتای هیژیک له هه شوژاره ی کوردی وه رگری و بشارتی نه وه بی زمانه کین
له رح پاشی به کبابه .

نه ده بیاتی کوردی له بچینه دا نه کری به دوو به شی که خوره وه :

(1) - هه شوژاره . (2) - به خشان

کورد هه ره کونه وه مه له طانی زه یای هه شوژاره بووه و گه یی هه شوژاره و بوژیتری
گه هه گه وه ی تیا هه تکه و تعه . چا نه گه چیه زور به زوری بوژیتره کانی شان به شان
زانا و خیه سووفا کانی هه خدی نه ده بیات و زانیا یی کوردی یانه نه کوردوه ، له گه نه
نه وه نه ا بوژیتری طی له یی که له یی که یانه نه سینه یی وری و نه به نه ا هه سانی
هه هه لاته وه . نه سه ره ررای نه وه ی به سیکلی زوری که له یوری نه نه وایه تیمان به تالوه
براده وله ناو دراوه ، که چیه نه و تووزه که هه ی حاده جچی شانازی و سه ر بکندی له تا
له تایی نه ته ره که مانه .

(1) - هه شوژاره :-

کورد له نه وه یی هه شوژاره دانه هه شوژاره یی که تر ده وله نه زتره و له ره کونه وه
نه دینه کانی کورد زور تر هه یی هه شوژاره هه شوژاره وه بووه به هه شوژاره کانه . له هه شوژاره
به ناویانکه کانی ده وه یی کونه : پاشی تایه ری هه هه دانی و هه ی تر هه یی و هه یی جزیری و
ده هه یی خانی دانی و هه قه قه ته یی له و هه یی یاتی و سالم و تاله یانی و هه هه یی و هه یی و هه یی
سه یی یاتی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و
هه یی به گه و هه یی کانتی و هه یی تووی هه کاره و هه یی . وه له هه شوژاره به ناویانکه کانی
ده وه یی نویشی : بی که سه و گه و هه و دله و له هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی
و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و کامه ربه و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی
و گه نه یی که به زوری هه یی هه یی به هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و هه یی و
گه هه یی کوردی کانه ناسیویان .

نیسه نیسه نیسه ناکری هه یی و هه یی هه یی هه یی له هه شوژاره ناو دارانه بوینینی
و چیه نه هه یی له هه شوژاره کانیان بچینه به ره و هه یی هه یی ناکری سه شوشتی هه شوژاره ی
کونه و تازره دهیا و زیه کانیان بوینینی ، هه یی که نه وه کانی زوری نه وی که له سه شوژی نه ام
حاره که هه یی نیسه به ده ره . دای هه هه و توو نیسه که نه هه زوری لیکه لینه وه یی نه ده یی هه یی نه یی
هه یی به دای شوینیه داری نه و هه شوژاره دای هه یی و له هه شوژاره کانیان بوینینی وه و هه یی نیسه
بی نه به ریکا . نیسه نه یی دای نه یی و تانسته هه شوژاره ی چینه له هه شوژاره یی و هه یی که چینه نه
دیژیکیشی له سه ره یی نیسه نه نوو سینی .

— گفتارهای مولودی —

مولودی تابه گوزی

مولودی ناولی (عبدالرحمن) کورده (ملا سید) ۱۸۰۶ ساله گوندی
 تابه گوزی له راجه بود و هرله مندائیمه ده سی کردوه به هونیدی کتیب نایب کلان
 دتویم م به سته شی زودی کردوه ته هونیدخانه کلان مریوان ریانه و سلهمان و هم تیب
 وه له نه نجا صلا له سته باورر نامی نایب وه رگرتوه . مولودی به به رزترین هونری به ده
 نوزده همنه دانه نری به لیم به هه نری له نوسه رانی کورده ده . هونراده کلان به ن یاریم
 هه یایی به زوسیه تیر ومانی ورد و خله فز شیانه ناهاته به رجاو . نیم هونراوانه
 هه موه به شیوه هه ورامی و تراوه . له به رنه ده (بده بید) هه موه وه رگرتوانه ته سه
 شیوه هه سوراوه وه ناصیلکه به کداله هه یایی داوه به تادرا (اصل و روح) ده . نیم
 بده دا هه نه هونراوه به که له م لاوله ولله هه تیب و له بیدوسین هه مولودی له ساله
 ۱۸۸۶ دا کوچی دواي کردده .

خام شق وهره ن ده م به کرده وه
 زارزاره نالو وه ده م ده رده وه

تو یا شکسته می به مد هورده می ده رد
 هیم کورمه بینت ماته ن لاخره ره گن زود

(*) نازیز ریاره ن کوچی دوايین
 نایب نیم شیجه حاله دواي من

ده رله ته که می وه سی یانه زه والهن
 دیده فی بالوت بیکر مه هانه ن

گول هون رودی نازیز نه تراکت پوشان
 وه خراوان هون به ده دیده من هوشان

مولودی که هورده هادس کورده تیب به لاله

وهفتی هیم نه هیم شیوه ت ریاری
 هه لام زه ن وه ل به زم نیم خیار بی
 نیمه نایلی گرتی زور دیده
 هه توه ته ن ساتو هه به رگوزیه

بیه میدیم شیوه به هواروه هوندی له هونیه ته کلان مولودی کوریه بوسورانی
 زورده می زایب ته می دوکلانچی ده ماخ
 نیمه نگی کاروانه قه تاره می شه ونم
 که بیاتوه دن که کا کلاخ و داخ
 له به ربه یاندا نیمه رزینیم نیم

(*) مولودی زورناره (نازیز) هه هونیه له هونراوان کلان دا هونیه به سته له شیخ نه زیزین
 مریوانه که زور سراده ریکی هونیه به سته بوده . له هونیه له هونراوان شدا ناره (خالو) هه هونیه
 که نیم ویش به سته له (خالو کوهاسن) به که هونیه ریکی هه وه رجه هونیه بوده .

- مله که وه -

سه لوم کورری شیخ نه عمری عازه بانه . له سالی ۱۸۹۰ دا له دئی عازه بانه له شاری
 سله بیانی له دایک بووه . هر له تم نی هیوار سائیه وه ده ستی به هوشندی قورمان و
 زمانه فارسی کوردوه . له بیانی دا گئی تا هوشی و کویسه وه ری دیوه . به زوری به
 هوسی کتیکان کردن و خرمانبیره وه به ریوه هیوه . وه ک هوسی له بیسه کی دیوانه کی دا
 نه تی : گویا له سالی ۱۹۰۸ دا کتاده به باوه رر شکراری کتوه تهی زه رده هسته ولم هر ای
 نه ستی نه بیوه یسرا له سله بیانی سالی ۱۹۲۰ ده ستنگی بالایی بووه . هوشواره گئی سه لام زور
 ته رود بر و به تافت ، به تایم ته له ته سته نیشخانیه کانی به کبار له سته بزوتن و ده رودن هوشین
 نیم له ته سته خار وه به کتیکه له طانه . سه لام دیوانگی جاییکاردی تهیم .

تھی (مده که وه) بوچی دامادی ؟	بوچی وا که وه وسین له کنگه رادی ؟
بو رهنگی خاکیت له رود براده ؟	بوچی سه وزه گیات تی له رواده ؟
بوچی نماوه له شیوه ل دروئی ؟	بوچی دا بی رهنگی ، بوچی وا جهوئی ؟
کوا سر وه وسنه و کنزه هایه حالت ؟	کوا هاره و تافه های نماوی قه دیالت ؟
هوام به ره وه تو به ره مستوبرد	شاخی سه رک ش و قه لای لهوژی کورد
زور به که ساسی شاخی کونه سان	هواپی دامه وه به زمانه حال
شاخیکی به زور سه و زو سه وقت بوم	پر گون و نه سون ، پر له دره هفت بوم
قه زوان و عازود و به رود ره شه دار	ولک و کیکف و قیقل و چنار
له مور هین به هین به ریز له داوتن	به له رای نه سیم وه ک عه تری خاوتن
باوه لیتنیان بود له خوار و له زور	لای من بود عادی بیانی سه شهودر
له به هارا نا وه ختی هیله و زور	ره نگاه رهنگ نه بوم به گون زه رود سورا
له نه و قی سه رم تا به پی پی نه شه	نه راز امده وه ک باچی به به هشت
تکان وسین و موزه کوم تی خه پر بوم	تو پی گولباغ و مینا و شه ست پی پر بوم
بود کچی بوم تارام نه دا به سه ردا	رود زه ریم نه دا به روی قه مر دا
پول پول نماز دارانه گه رده پر خالان	ارومت پی ره ی گون باله شت لان
به نیوه زیگی های کانه وه	به ورش و پرش ی کولم و خالنه وه
بی پی روا ، بی بان ، به هوشی سه ر به ست	له لای من جهوئی و شایبان نه به ست
خاوه نی بیسه و میرگی دنگیر بوم	لانی شیران و جهنگی نیچیر بوم
سرای هادوشی (نه ریوان) من بوم	ری (دوازده سواره ی سه ریوان) من بوم
شیر له بیسه فاشر که ترکی بود	دور من له به رها چرک چرکی بود
کوانی نه عوه ته ی شیر ی بیانم ؟	کوا زیره ی پلنگی به ری به بیانم
کوا چرکی به باز له سه رکلا طاب ؟	کوانی قاسیم ی که دل گوی شه تاوان ؟
بیت بیتم بوچی سین له کنگه رادم ؟	بو بوم به قه قه سی ، بوچه سو تاوما !
دیم ررا هوشین نه ولاده کی هوم	به سه رها و قی : جهگه رگوشی قوم

هزاره نادی راسته قیندی هوی (عبدالرحمن) ، له گوردی (مشره و ق که نین) له نری نکل *
 مشاره مه هاباده ره ، له دایچه بووه . نریانی هزاره بجزه بیک کاره شاخته بیرونه . ره دود و سرری
 و گوچه وه ریم . و نینه نهم نریانه بیر له جه خاره له هونراوه کابینه کورده . له هزاره بیک
 له هونره ره ره ره بزره گانی کورد که به به نجه نه نریدرین . دنیوانیکی جا کورده ره نادی
 نمانه کورده وه له سالی ۱۹۴۶ داله مه هاباد جای کوردوه . نهم ره نهم سته خاره وه یکنه له
 ره نهم سته بزره گانی :

له فاکلی عمره سته له نیران ورتوم
 کلاشکم رنقات بی ، و نریانه مانم
 یان له کولانان بکلم له نری
 یان زنجیر له صل له سوچه زیندان
 یا به بیماری له نه هون شخانان
 به ره نری نینادوم ، گیان له سر دره نینان
 به کوردی نه بدهم وه ریم قهرم
 له دنیاش بو کوردی له نده چیموه

به ره ره رومی یا له مانی هوم
 کورک و نری نهم ، روتاره جانم
 دانیشم له سر رته نهمی هونکاری
 له نماز دیرا مشاران ره نریان
 به ره نری کاره له سر رگوشیوانان
 کوردوم ره ریم به کورد و کوردان
 به کوردی نه نهم ، به کوردی نه نهم
 به کوردی دینانه زیندو نه نهموه

زولفتی لولوه

له هیره ستم نری
 نادی (عبدالحمید) ی کوردی (میرزا عبدالکریم) ره له سالی (۱۸۴۹) له ندری ستم
 له لایحه بووه . به کینه له هونره ره ره ره بزره گانی کورد . به کوردی و نریانه هونراوه نری
 به نری له نهم ، ته نمانت فارسه گان ناویانه ناده (صلک الکلام) . نری نهم له ره نهم له نهم
 نادیانگی تانه و نریانگی رومیو . زور ره هونراوه کوردی گانه له نادیو ، به هدی له
 تارانه هدی سالی (۱۹۰۵) ماموستان (دارالفنون) بووه و ره ره وساله داکوچه دایه کوردوه .

له دودا زولفتی لولوه ، له سر رومی قاصت نالده
 هوم و نریانه ره ره دوده ، به له لوده ، به له لولوه
 هونره ی ره نری نهم به نریانه ، هومیه کاری نریانه
 دنی هونره نهم و نریانه ی به نهم به نریانه نریانه
 به به به نری نهم ، له زولفت دین و دنی نری
 به نهم کی دنی و دینی له بو هونراوه تو ماوه ؟
 نه یا قووته به ره نریانه ، له نری گانه که ره به نری
 له ره شکی نریانه تو ، هونری دنی گانه که گیر ساوه
 له دوی توره و به ریم ، دنی ناسوفتم هوردهم
 نیه نمازاد له قهیدی نهم ، هونره دوده بی دوده
 وه ره به نهم نه هانم دهی له ره دوی قونزوی بی به
 له (مهری) غافل تاکی به که نری تو نهم رقی گیر ساوه

نہی و تہ

غایق بی کہ

غایق کووری (حیدر اللہ) بیگی کووری کا کہ ہم یہ ، رسائی (۱۹۰۵) را لہ نماوی سید
 نریہ مشاری سولہ بیانی لہ راہی بودہ ، وہ لہ رہ تہ صنی سی سالانہ توری نہ تھوئی
 نماولہ بودہ و سی بہ شی چادہ بہ نماولہ وہ روئیہ ، بی کہ سی لہ ریانیانہ گی نہ لھامہ
 ودہ ست کورت و چارہ ررہ شی دیوہ و یارم تہ رہ ری زور نہ گہ رہ بودہ ، تہ نازت خرم کانی
 لہ تہ لگانہ را شریانی نہ کہ و تووم ، تو بہ نامہ تھوئی نادرہ (بلکہ سی) بی کہ سی لہ تھوئی کانی
 صیرما را تھوئی صریحی و چہ نہ سائیک لہ (دارالعلوم) سی بہ خدائی تھوئی و تھوئی کہ گہ
 لہ بہ رہ راری بی تہ داوہ کردہ ، بی کہ سی تھوئی تھوئی تھوئی ماہو ستا بہ تہ وہ خرم بودہ
 ولہ ریانیانہ زور گیرانہ و رہ رہ رہی و رہ کرکری دیوہ ، لھ تہ ستہ کانی بہ لہ پارچہ گری
 نہ تہ و تہ و تھوئی تھوئی بہ روہ ریانیانہ بی تہ تھوئی وہ ، بی کہ سی رسائی (۱۹۴۸) را لہ لھو تہ کہ کھو
 رواہ کرد

نہی و تہ نہ تھوئی تووم و تھوئی ہم بی کہ تہ وہ
 وہ تھوئی بہ تھوئی و تھوئی سارہ تہ ، بی بہ تھوئی و تھوئی وہ

من لہ زیکر و فیکری تو خافلی تہ بودہ واتی تہ گی
 ہم یہ و تی لھ تہ تہ و زیلہ تہ تھوئی لہ بہ بودہ تہ وہ !

بہ و تھوئی بی تھوئی و تھوئی تہ تھوئی کہ
 تھوئی تھوئی تھوئی لہ دلا تھوئی کرد وہ تہ وہ

تھوئی تھوئی و لھزار سال تھوئی تھوئی تھوئی
 قوت گری و تھوئی و تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

بسی مہ تھوئی و تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 تھوئی تھوئی تھوئی و تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

حانہ مینی تہ کہ سی ؟ رہی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 موفتہ تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 کہ و تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

گہ تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

لہ تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 روئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

بی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 و لہ تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی

بہ تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

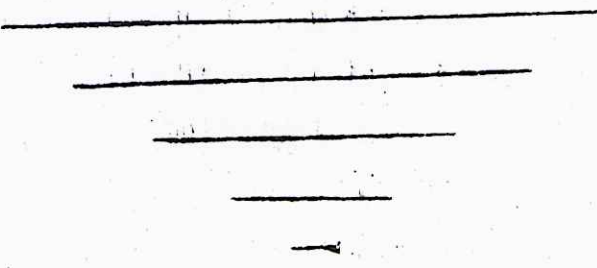
تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی
 تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی تھوئی وہ

کافی لهه و لیسری

— خزمینه وهرن —

کافی ناوی راسته قینه ی هوی (عبدالبار) ه و له بنه مادی (دوغره م جهه کان) ه. له م
بنه ماله له و لیسری له بنه رره تاله هوزی جافن. کافی که لیک لهو سزاده ی به کوردی
له یه. به توم دیوانه که ی لهیستا چاپ نه کرده. به ندساتیکه کوچه درای کردوه.
که به یه کینکه له لهه لهه سته کافی :

خزمینه وهرن تا کو به قورانی وه تهن بین x قورانی هیاورد شه و بیابانی وه تهن بین
تا که ی له کون و قورین و ویرانه بینه ی x با شتر له سه رکوشن و عیمرانی وه تهن بین
تا که ی بگرین نیه وه کوله وری به هاری x وه ک هوری سه طه دانجا نازی وه تهن بین
بوچ سینه که نین له م جهه تانه وه کوه گول x بوچ هویچه رفعت سه سه گریانی وه تهن بین
بو که ردن و سینه و که مری دوزمن به رهو و لا باره سی سه قه م وه هجری لورانی وه تهن بین
یا ره به ج ده ی تله وه نیه ش وه کوه تله x له شکر شکر فر وسته می مه یانی وه تهن بین
تا که می نه دوی ی (کافی) له نه و ماسی تم توخان x و اچا که له م و له که نه زول هوانی وه تهن بین

په خشان :-

که ده ی په خشان له کوردی دا له تا بلیت لواز و ساوایه ، به بیتم وانه ی
لهو سزاده وه که که ده بیگی نزد کونه. بی گو مان که ده ی په خشان له و ده مده ده ست
بی که کا که گو فار و رز نا می کوردی هاتونه ته نا و ناوانه وه. و اتا ته مهنی له م
که ده به له (۶۰-۷۰) سالتیک تیبه رناکا. که ده ی په خشان به که عجار له نیوه ی
وتاری که ده ی دا ده ستی بی کرد له گو فار و رز نا م کا ندا ، دوا ی بو به یاریم نویسن
که ده ی هیدر هور ده ک له ده ی کار راسته که رو د که ده ی نیشانه و هیروک. به نام
به را خه وه نه بیتم نووسری و به رز له که نه کوت له کوردی که بتوانی وه ک
لهو نه ره کا خان نووسین بکاته بیسه ی هوی و تیا ده رکه ویا. هوی که وه که ده ی
هیروک نووسینی له ره به جاری دوا که و تووه و که توام بیتم له لهج هوره که ده بیگدا
که وه نه ی هیروک له ار نین. هونکه هاتی هیروک بو ناو که ده بیاتی کوردی
شتیکه نوی به. له که ن نه سه سا هیروک سیک له نووسره کا نامه هویانه هیروک کردوه
به هیروک نووسینه وه نه که ره ی هاتا نه نازیه کی و اش تیا سه رنه که و توون که بتوانن
هیروک نووسین بکه نه بیسه ی له تا سه ری هویان .

به ندي بيگينان :-

نم هم نه به ندي هواره وه مستيكي كجود كه له زره ربا بان و فراوانه سر له دور
و صرداري و گه و هره ي با و و با بيه كو نه كا نماه بويام به جي هئستردين لي كو طاه
كه م به زانه جي سا نازي و ما يه م به رزي نه ته وه كه مائين ، هونكه زور ي زور يان
وه كه نه خشي به ردوان ، هم گه م مود ره دريك نه گويجين ، و بو ه مود شوينتيك ده
نه ره ن . له به رنه وه له به ركرده و كار لي كريندن بيويته كي نيستمان ي پرؤزه .

- (۱) - نما سني سارد به فوونه م نايي .
- (۲) - نما شتي كنيك و شلك سر سه به قائ .
- (۳) - نما وي پر و او بو رو هانه ، هويشي بيوانه به بيگانه .
- (۴) - نه سي هانك هويي تاليك بو هويي زياد نه كا .
- (۵) - نه سيني له ره له ته و بيه به كي سر له كه ر هيا كتته .
- (۶) - نه گه ر بايه و نه گه ر بوزانه بو به خري زياته .
- (۷) - نه گه ر كه سنيك كه سه نه نضاي به سه .
- (۸) - نه گه ر سه ك نه بي كا گورگ نه تخوا .
- (۹) - نه گه ر گوشت گرانه ، نه هوار دني له زانه .
- (۱۰) - نه گه ر له كين ، گشت هون به كين .
- (۱۱) - نه وه هور طايه ي تو هوار دوده ده نه كه كي واله گير طاني مندا .
- (۱۲) - نه وي بترسي ، ناخه له سنج .
- (۱۳) - نه وي بيتم نه كهد خيتر ليتم بووه به گورگ و شير .
- (۱۴) - باخه وان له وه هتي تري دا گويي گرانه .
- (۱۵) - باره گويزي لي نبي خري نايه .
- (۱۶) - برا براي ، بازار هودايه .
- (۱۷) - برمان براي ، كي مان هيايي .
- (۱۸) - بز نه بو ش و ليك جي هوي هوي نه كا .
- (۱۹) - بز نه كه خوا خه زه بي لي بگري ، ناني سوان كه هوا .
- (۲۰) - بز نيك نه قاريني كه هور ي شيري بيخ .
- (۲۱) - بو دوستي له زار كه م ، بو دوستي به كنيك زوره .
- (۲۲) - بو ز به له رري .
- (۲۳) - بووم بووم بهيج نيته ، له م له م استه .
- (۲۴) - بو هر ره ره م رديك .
- (۲۵) - به هتم له مود مستيكا ره سه ، له شوق دانه بي سي به .
- (۲۶) - به ده سته هلك مار نه گري .
- (۲۷) - به رديك كه له لكه ندر اجي هوي ناگريته وه .
- (۲۸) - به رز خرين ملي پياو نه سيني .
- (۲۹) - به ره له لاي ته نكيه وه كه درري .
- (۳۰) - به ريشه نيته ، به عيشه .
- (۳۱) - به زحاني شيرين طار له كون ديتته ره وه .
- (۳۲) - به كه ر نا ويري به كورتان شيره .

- (۲۴) - به گولیک به هار نایه .
- (۲۵) - بو کوردی هزار ، حاج گورگ و حج سوار .
- (۲۶) - به هزار ده رزی سوور نیکی تیا نایی .
- (۲۷) - بیخ (شا) نه شرن ، نیستا نایشی به ده سته وه به .
- (۲۸) - یادار بگره ، بیخ یا لھی خوجانه .
- (۲۹) - یستم به سین بی ، آتفا له کانیسی نه کم .
- (۳۰) - بیابو به تهای دراوسی بی ، بی شیو سه رنه نیته وه .
- (۳۱) - بیابو که گولیک ی که و ته لیتری ، که سی خاسی بی نایه رزی .
- (۳۲) - تا به ده بیست ، به دهانه به یاد ناکه بیت .
- (۳۳) - تا جی ی رم نه که بیته وه نه ی چه قینیت .
- (۳۴) - تاریکی مانگ لهر سه رله نیواره وه دیاره .
- (۳۵) - تا شریک بیی کرده وه ، شیت له کتاویه ریم وه .
- (۳۶) - توبه ی گورگ هر رگه .
- (۳۷) - ته من نه بی لهر موی نه هوم ، دوا ی نه بی هیم کرد به هوم .
- (۳۸) - حیا تیکلی بو هوی نیه .
- (۳۹) - حج باکم لهر ، دراوم لهر !
- (۴۰) - خلیکان تو نه ی به له کوره .
- (۴۱) - هوا ده ریش نه داوده مانیشی نه دا .
- (۴۲) - هوا رور پیشانی ماری سر نه دا .
- (۴۳) - هوا له سولتا م محمود که وره تره .
- (۴۴) - هوت بو بوره بیابو بده بیت به کوشت ، نه بی به ده رزی خوا مرد .
- (۴۵) - هوتی به ر کوانودی هوت بخوتی له یلادی بیگا نه جا کتره .
- (۴۶) - هوی لیره به و ککی له به غذا تو نه له .
- (۴۷) - هر خیری ده بان هوی له کیلاندا ناگری .
- (۴۸) - دار نه بی ته ور ککی له هوم نه بی ناصر ری .
- (۴۹) - دار کرمی له هوی نه بی هزار سال نه رزی .
- (۵۰) - دار لهر لهر به گی دز دیاره .
- (۵۱) - دلاوی مری بیابو له به حالی نام وردا .
- (۵۲) - دز هتایی ، تاریک به و زوره .
- (۵۳) - دل نامو نیی دل .
- (۵۴) - دل سفره نیه بو هوم که سیک بگریته وه .
- (۵۵) - دلی که س مریه نیی ، که به شادت بی نه ندیشه صبه .
- (۵۶) - دو رمن بکو کیشی بی ، نیسی زل نه له .
- (۵۷) - دو رمن هیدی کرده وه ، نه حجاته به بده مری .
- (۵۸) - دو رمنی دانا بود به دو ستم ، چاره ریم که بکه دی کو ستم .
- (۵۹) - دو رینی به شیمانی له سوتین نیه .
- (۶۰) - ده ریاب ده می سگ بیس نایی .
- (۶۱) - ده سته هیم وره که سی هوی به مری خدا نه سوی .
- (۶۲) - ده سته که س بیته که س نا هورینی .
- (۶۳) - ده سته ماندو له سر رنگی تیرو .

- (۷۲) - ده من سگ به تیکه بیست
- (۷۳) - ده تنگ نه کم به نام ، ده نگین ناکم ته نظام
- (۷۴) - ازق لای به کیك زانی دیرت لای هزار
- (۷۵) - رزوران رزوری له دوا به
- (۷۶) - رزوریک به صل به رزی ، نه به سال به صل هیزی
- (۷۷) - رود به رود دهم چه دور ، یا سله دهم ته دور
- (۷۸) - ره هم به به جکی طار ناگویی
- (۷۹) - ره همت نه گفن دزی شیوه
- (۸۰) - ریوی نه کونی هوی له لگه ریخته وه که رزوری
- (۸۱) - ریش نه بی به تووش وه ، که بود نم بی شانی بو له لگه ریخت
- (۸۲) - زورنا بده بیه ده ته ناشی خود نه کام به سه ره زله که بیا
- (۸۳) - زه بون نه زیمت دان شیوه ی ناصر دی به
- (۸۴) - سنگ شیوی حاکم ریخته
- (۸۵) - سوار تا نه گلی نانی به سوار
- (۸۶) - سوار می نه سی هه لک بیت لهر پیاده بیت
- (۸۷) - سوا لگه رتوره که ی سر و رووی ره شه
- (۸۸) - سه ده کیم به قدر ده رده دایک نازان
- (۸۹) - سه دسان بکیت بیگانه به رسی ، دوا بی لهر نه هینیت نوشوستی
- (۹۰) - سه دقل به ریدک
- (۹۱) - سه گک به زه بری کله عسقان نه شکین
- (۹۲) - سه گک نه به رحانی هاوه تی دا کا زابه
- (۹۳) - سه گی گونه ماسه ویا سی هراتا نه کا
- (۹۴) - سه گی له که وه در نه هینیت به رهاوه تی
- (۹۵) - سه وینی شیوه وریوی تی می نه کن گتوه
- (۹۶) - سه رخی مار به دار
- (۹۷) - سه ریم شکین ، نه ک ریوی به هوا
- (۹۸) - سه رکه بر بود ریوی ده می تی نه ره تی
- (۹۹) - سه رله بیه ده رخت ، ده نیوی ، ده جی
- (۱۰۰) - سه که وته زاری ، نه که وینه شری
- (۱۰۱) - سه هزاره ودوانی به کاره
- (۱۰۲) - سه نیم تی مردان به هوت سال دینه هوش
- (۱۰۳) - سه لگی ره سی و سی نه بواردا ره رنه که وی
- (۱۰۴) - سه دری زهر به لای زهر رینگ ره وه به
- (۱۰۵) - سه دری مانگ ناگویی تا نه گاته شو
- (۱۰۶) - سه له به قله دت : روت ره سی بی
- (۱۰۷) - سه که بر بود تی می نه رژی
- (۱۰۸) - سه کاله قه دبالا
- (۱۰۹) - سه کرون له تا مردن
- (۱۱۰) - سه کرده به شیمن به ، نه کرده به شیمن به به
- (۱۱۱) - سه کورک نه زانی قوناخ نه کوی به
- (۱۱۲) - سه کویر تا نه صری به تمای هاوه
- (۱۱۳) - سه کویر کویر تا باب به ریوه
- (۱۱۴) - سه کویر له دوا که ره وه ریوی ، نه بی بونی ته رسی بکا

- (۱۱۶) - که بر باره کی نه تفنگیش بی ، گورگ هر که بخوا .
- (۱۱۷) - که ره ره نه و که ره ، گور تانه کی گور راوه .
- (۱۱۸) - که زور هات قه وانه به تانه .
- (۱۱۹) - که زور هات قه وانه به تانه .
- (۱۲۰) - که سی بی که سان هوا به .
- (۱۲۱) - که سیرت وه شانده که بی قه لظانت بی بی .
- (۱۲۲) - که نه شیر له ناوه هتا بخوبی بی - ری هوی نه هوا .
- (۱۲۳) - که و نه وه به به رامبری که و بخوبی بی .
- (۱۲۴) - که هه تیوچه سوار نه بی ، لای لنگه کی هوار نه بی ، که نه بگریته هار نه بی .
- (۱۲۵) - گلی زن و میزد له گلی بی نیلک هه نه که ندری .
- (۱۲۶) - گورگی رادریه به ر روت ناکه وی .
- (۱۲۷) - گوزه له صود هاری به ماعی ناگه ریسه وه له لانی .
- (۱۲۸) - گوشتی که هوا و گوشتاوی نا هوا .
- (۱۲۹) - که ره به به شیر نه ما ، گورگ دام ریوی نه که ونه به زم و سما .
- (۱۳۰) - گیا له به ریجن هوی شین نه بیته وه .
- (۱۳۱) - نه هت دیو هت ، نه ره زور و بوز .
- (۱۳۲) - لوت یانه وانی هوا به .
- (۱۳۳) - لفاو له تک تک به بیله بی .
- (۱۳۴) - له کاشی روا که و قوه ، له ریگا رانه کا .
- (۱۳۵) - له کماوی نه ندوله بیادی قون بیرس .
- (۱۳۶) - له سیری که سی نابی به کوری .
- (۱۳۷) - له دوی باران که به بیله سووری نه .
- (۱۳۸) - له گن م رر شین که کا وله گن گورگ گوشت نه هوا .
- (۱۳۹) - له به ره به ره بی شیره بی ، له وانه که و ته قورقنه ی دایکی هاجری .
- (۱۴۰) - له قور تو ز هه نه تاستی .
- (۱۴۱) - له نازش که دا وله به عاریش نه دا .
- (۱۴۲) - له و جی به نما وه به ره وی نه و له و جی به ره وی له ره نما ونه .
- (۱۴۳) - له هه رکوی تاش ، که چن فر راش .
- (۱۴۴) - له هزار کلوی داره قوله بی بی ته رر نه بووه .
- (۱۴۵) - له هه بود دینه به کدانه سکوتی به .
- (۱۴۶) - له هه بود ره ریش باران نا بارش .
- (۱۴۷) - هارانه زله هه بی جار و قیرو که ترسی .
- (۱۴۸) - ماسی له ره ریادا سه ودا ناگری .
- (۱۴۹) - مان له هوا نه بو ، میوانش روی می کرد .
- (۱۵۰) - مانی هونه هوز ، بو هم که بوز .
- (۱۵۱) - مایه وه بیرقل و برزنا .
- (۱۵۲) - مشتک نخوته ی هم وارنگ .
- (۱۵۳) - من نه لیم نیره ، تو که بی بی بیوش .
- (۱۵۴) - صودی کیسه له به راز بیته وه هه ریاش .
- (۱۵۵) - مردی هوشیار نه ست به کونیکدا ناکا دوچار .
- (۱۵۶) - م رری له ره هزمی بو گوشتی هم و ره .
- (۱۵۷) - میسوله کومک بی ، فیه بیج نه دا .
- (۱۵۸) - له سوو هوز ره به ک نما ونه ، له سوو هوز ره به ک نما ونه .
- (۱۵۹) - له جی له مشک بی ، هه وان نه درری .
- (۱۶۰) - وه ک که ری ناوه هتکه وایه ، له هه رودلا نه هوا .
- (۱۶۱) - نه دارونه به رود ، نه هلت بی له هه رود .
- (۱۶۲) - ناوی که و ره و ری و سیران .
- (۱۶۳) - وه ک نیلک وایه به رویشی بو نیه .
- (۱۶۴) - نه کون ره ز به ناخ بک ، نه هه تیوچه هراخ بک ، نه له یاش هوزه ناخ بک .
- (۱۶۵) - هه تا مایه زری گرت ، در مایه زری گرت .
- (۱۶۶) - له جی ریشی سوو بود ، له هه هه نیه .

وانه‌ی شه شه له‌ونه‌ری وه‌رگێرانی

زۆر جار عاقوستانا چار که‌بی با چه‌په‌ک نووسین له‌ عه‌ره‌ بیه‌وه یان له‌ زمانیکی
 سه‌وه وه‌رگێرانیته سه‌ر کوردی بوو قوتایه‌ کانی ، له‌ په‌رته‌وه بپوێسته بگه‌ و هه‌وینه‌ی
 وه‌رگێرانی نه‌زانی . یان هه‌ندێ له‌ قوتایه‌ی که‌م بۆله توانی که‌وه یان له‌یه که‌ له
 یا سه‌ر زۆر دا بیه‌ سپۆر له‌ زمان کوردی دا ، دیا به‌ که‌وه له‌ په‌ کجا له‌هوان ته‌ که‌ وینه‌
 زانیی هه‌وینه‌ی وه‌رگێرانه ، وه‌ج له‌ زمان بپه‌نگانه وه‌ بۆ کوردی وه‌ج له‌ کوردی وه‌ بۆ
 بپه‌نگانه . هه‌و که‌وه که‌سانه‌ی شه‌اره‌زای زمان بپه‌نگانه ن و که‌ یانه‌ وی هه‌زمتی زمان کوردی
 که‌ن ، که‌ سه‌ر سه‌وه‌ یان به‌ شه‌ یالدا ری که‌ هه‌ندێ که‌ له‌ یوو و شوینه‌ واری بپه‌نگانه وه‌رگێرانه
 سه‌ر زمان کوردی تا کو نه‌ ته‌ وه‌ که‌ مان هه‌رێک له‌ په‌ ده‌ بیاتی به‌ زوگه‌ شه‌ کوردیان بوو وه‌رگێرانه سه‌ر
 بپه‌نگان وه‌رگێرانی . یان هه‌ندێک له‌ په‌ ده‌ بیاتی به‌ زوگه‌ شه‌ کوردی یان بکه‌ وینه‌ به‌ر جاو .
 زمانه‌ بپه‌نگانه‌ کان تا کو هه‌رێکی بیه‌ی به‌ زوی شه‌ ده‌ بیاتی کوردی یان بکه‌ وینه‌ به‌ر جاو .
 به‌ کوردی وه‌رگێرانی بوو کوردی و له‌ کوردی وه‌ بۆ بپه‌نگانه که‌ لکنی که‌ دره‌ی له‌یه ناکی
 بخریته‌ شه‌ گوی . هه‌و که‌ر هه‌وێک به‌ هه‌رێکی نه‌ ته‌ وه‌ بپه‌نگانه و ته‌وه‌ کانی شه‌ر زۆر دا
 بپه‌نگانی که‌ بپه‌نگانی سه‌ره‌ تایی را په‌رینی نه‌ ته‌ وه‌ بیان به‌ وه‌رگێرانی زاده‌ی بیه‌ی بپه‌نگانه
 له‌ سه‌ر زمانه‌ کانی هه‌وان ده‌ سه‌تی کردوه ، وه‌ به‌ زۆری له‌ ده‌رێک بیه‌وه به‌ره‌ و چه‌وه‌ی
 شه‌رستانه‌ی هه‌رێکان یان ناوه . جا وه‌ نه‌ بی (وه‌رگێرانی) هه‌ر دا شه‌تی سووک و کانی
 وه‌ هه‌موو که‌ شه‌ک بکری . نه‌ هه‌رێ وه‌رگێرانه هه‌ونه‌رێکی تایبه‌ته‌ وری و شوینی هه‌وی که‌یه
 و شوینی به‌ شه‌گۆ ئه‌یه‌وه‌ و پاس کردن و هه‌و له‌ گه‌ڵ اه‌ینه‌نه‌ ، شه‌ته‌ شه‌ لێره‌ دا ئه‌مانه‌ وی
 زۆر به‌ کوردی و ساکاری هه‌وینه‌ی شه‌م هه‌ونه‌ره‌ بخرینه‌ به‌ر جاو . که‌وه‌ی ئاره‌ زووی زانیاری
 شه‌رێشه‌ شه‌ کا با چه‌ ناصه‌که‌ که‌ مان (وه‌رگێرانه هه‌ونه‌ره‌) بپوێسته‌ وه‌ که‌ له‌ نامه‌ خانه‌ی
 قوتایه‌ نه‌ ناوه‌ندی عاقوستانای سه‌ره‌ تایی له‌ و لێر دا دوو شه‌وه‌ی بی هه‌نگه‌ شه‌ که‌وه‌ی
 شه‌ته‌ شه‌ هه‌وی لێره‌ دا با شه‌تی شه‌ و سه‌ر ده‌نه‌ که‌م که‌ شه‌ بی له‌ وه‌رگێرانه‌ی
 با شه‌ هه‌بی ، تا بتوانی شه‌م کاره‌ گرنگه‌ به‌ که‌ بچام بگه‌ به‌ بی . هه‌روه‌ ها با شه‌تی شه‌رێکی
 هه‌ شه‌ کان هه‌وینه‌ی وه‌رگێرانه‌ی شه‌م

وه‌رگێرانه‌ی هه‌ون بی ؟

- هه‌موو وه‌رگێرانه‌ی با شه‌تی شه‌م سه‌ره‌خانه‌ی هه‌واره‌وه‌ی قه‌دا بی :-
- (۱) - وه‌رگێرانه‌ی هه‌و که‌ هه‌موو هه‌ونه‌ره‌ نه‌ی ته‌ بپوێسته‌ کی ته‌ وای به‌ په‌ هه‌ره‌ به‌کی
 هه‌وا کرد و ده‌ شه‌تی هه‌ونه‌ره‌ نه‌ته‌ هه‌یه . شه‌م به‌ هه‌ره‌ به‌ شه‌ی به‌ شه‌تی کردن و تاقی کردنه‌ وه‌ی
 زۆر گه‌ شه‌ که‌
 - (۲) - که‌ بی وه‌رگێرانه‌ی شه‌اره‌زایی که‌ ته‌ وای له‌ زمان کوردی و شه‌ره‌ بپه‌نگانه‌ دا
 بی که‌ وه‌ری شه‌رێکی . تا وه‌ کوو بتوانی به‌ شه‌وه‌ به‌ کی (شه‌هینه‌) هه‌ر چه‌ بپه‌رانی شه‌ته‌
 هه‌یه‌ بپه‌نگانه‌ کوردی .
 - (۳) - شه‌ بی ده‌ شه‌تی بالایی له‌ هه‌ عاده‌ به‌ دا شه‌ی که‌ وه‌ری شه‌رێکی . هه‌و که‌ ده‌ نه‌ بی هه‌رێکی
 به‌ ته‌ نیا شه‌اره‌زای دوو زمان بی بتوانی شه‌م کاره‌ گرنگه‌ شه‌ شه‌وی هه‌وی . شه‌وه‌نه‌ شه‌ ده‌ شه‌تی
 کورد نا توانی که‌ شه‌تی نا بووری یان شه‌تی له‌ شه‌هینه‌یه‌ وه‌ یا له‌ شه‌هینه‌یه‌ وه‌ بکابه‌ کوردی ،

لهرم ندي شاره زاي زماني عمره بي و عيقلو نيشي بي . هونكه سوري له وزارتاره زانسياننه
ده رنا چي كه له تابلووري و فيزيكدا همن . ديسانه وه كيميا گريك يانه زانامه كي بائولو جيا
پي ناكري و هك فيثو و نوويك كتيبيلكي فيثو و بي وه رگيراني هونكه هر كه س
له سنووري (سيور ريتي) هوي دا ره سي كم روا .

وه رگيران هم ندي چي شنه ؟

وه رگيران گريدك هم شنه هيم گريگه كاني نه مانه ن :-

(۱) - وه رگيرانه وشه به وشه :-

نه وه به وشه به وشه زمانيك وه رگيرانيه سر زمانيلكي تر ، بي موهي گوي بده ينه
سروشته تا يبه تي كه و دوو زمانه جيا وازه . له م دوو درا وه رگير ناچار نه بي هوي به تي
به ريزي وشه كانه ده بي به بي نوسراوه بنه رره تيه كه . بويه به زوري نووسينه كه
ناروه وان و چير چير ده رته چي وه نه مه شي به كيكه له خرابيه كاني هم هم شنه - هونكه هوندي
دشه و واته له زمانيكدا نه گه ريش فرا ، بوي هيم له زمانيلكي كه دا دوا بخري . بيجگه
له مه شي گه بي چار وه رگيران به وه هوان نه بي كه هه ندي شته له (بنه رره ته كه) له بيروي
يان بخريته سوري . به لام كه به بي ريز و هرت گيرا ناتواني هم م و زور ده كاري كيت .
هر له به رره سوره وه رگيراني نه ده به زيندوده كاني بيگانه دا پير هوي كه م هوره وه رگيرانه
ناكري . به لام له گور رينا (نصي قانوني) و بازرگاني وشي نايي دا و هك (قوران و ماوشتا
و شييل) به كار نه هينري .

(۲) - وه رگيران به ده كاريه وه :-

نه وه به وه رگير هوي نه به تي به ريزي وشه كاني (بنه رره ته) هوه ، به لكوو
نه نيا مانا گسيه كه سي وه رگيراي . و اما هم نذواته و وشه يه كي زياد بو تا مشكرا كردن
بخاته گور راوه كه وه كه له (بنه رره ته كه) دا نه بي . يان نه وشته سي باسي كردني به بي رسته
نازاني لاي به ري و بخاته رسته گوي . هم هم شنه وه رگيرانه به زوري بو هير و ل
و داستان و فيثو و به كار نه هينري ، به لام له شيوازي زانسياري دا نه وه نه گويي
نادريتي . ديار ترين هوشه نه هيم هه ندي چار وه رگير وشه يه كي واي لير
نه چي كه نه شي نه و وشه يه كليلي (فه قه ره) به كي تا يبه تي بي . له ندي كه سي نه ليين
له وه رگيراني به ده كاري دا نه بي وه رگير (بنه رره ته) كه مشطاك بكا و هياكي
بكا . له نديكي ترين نه ليين نه گه ر (بنه رره ته) كه له نه شي تا بي ناي ده سي بي بيا .
با شترين ريگه له به يني هم دوو ريانه دا نه وه به وه رگير بيرو راي هوي له
به راويشدا باسي به .

(*) به يره وه به هه ندي له وانه بي ريره و بي هم ريگه به نه كه نه ليين : نه بي دريوي
رسته وه رگير دراوه كه نه وه ندي دريوي رسته بنه رره تيه كه بي و شيوي دوا نوخته شي

وه رگيترانه به ده کاريه وه دوو جوړه :-

(۱) - وه رگيترانه به فراوان کردن :-

نه وه به وه رگيتر نه هغه (نورسینه بندره تبه که) فراوانتر بکا ، وه له تانه توانی به کوردی کی ساده وره وان واته ساروه کانی نماشکرا بکا ، هم جوړه شی کاتی به کاردی که بمانه وی (نه صلیکی) کون به زمانیکی سوو وئاسان وه رگيترین ، یان له لپه ستیک له سیره ی په خاندان بکین به کوردی .

(ب) - وه رگيتران به کورت کردنه وه :-

نه وه به یو هغه ی باسه که بگیری و بگریته کوردی ، وانا له رجه رسته و داته ی پیویته دبه که که بنورسری و له رجه زیاده به و توکیله خری بری ، تاوه که و ته لگورافه ی کی دی که بو به کیل کی که دری یا نه هره که و سړوپا که نه به ی کی دی که بو کوو تالیک که کری . که له وشه ی (پیویته) به ولوه لهجه تری تیا نالی .

(۲) - وه رگيتران به کیله وه :-

لیره دا وه رگيتر به جاری هوی تابه ستی به (بندره ته وه) . به لکو ته نیا راسته بیره که له نورسره وه و نه گری و نه و سا له صوری به (سیران) ی هوی که نویسی ، یا که وه ی گوی براته ریزی وشه و رسته و پاشی ویشی هغه واته کان . به جوړیک وانه و پارچه به نه کا که به کیل هونید به وه و انزائی زاده ی بیریکی بیگانه نیه ، به لکو له قالیکی کوردی هوی صائی وه هاتوه ته دهره وه . پیوره وی کردی تم هم شه زور پیویته له وه رگيترانی که به زیندوه لاند بو کوردی .

هون پارچه ی ک نورسینه وه رگيتریت ؟

صبر من له وه رگيتران که و هونره به که به لهوی وه وشه و مانا و شیوازی نورسریک له زمانیکه وه بخریته سر زمانیکی تر ، به جوړیک که وه ی که خوینتیه وه به زمانه (بندره تبه) که و نه وه ی وه رگيتر وه که ی که هونیتیه وه ده که به هره به تام و تینیان بکون .

ها بو که وه ی پارچه ی ک نورسینه له زمانیکی بیگانه وه بگوریتیه به رزغانی کوردی پیویته وه که صوو وه رگيتریکی باشی که و صرچانه ی پاشان کرد تیا تالی . بیگانه وه شی که بی پیوره وی می چند ده ستوریک بکیت گرنه کانی که مانان :-

(۱) - به رله همدوستیک که و پارچه به به وردی چند جاریک خوینتیه وه و تیکرا له مانا که ی بکه . که صاو و قورس کانی جیا بکه ره وه و مانا کانیان له لایه که وه

(*) بو که وه ی به باشی له صدا سرکه ویت که بی په چاکی باسه که خوینتیه وه و رسته ی (ته وه رهی) تیدا بدو زبته وه . چونکه همدو نورسینیک رسته ی کی تیدا به که باسه که به ده وری که و رسته ی دا له سووریتیه وه .

(۱) - رہ ست بکم بہ وہ رگیزدانی پارچہ کہ درست است بنو سہ .
 (۲) - گویں مہ درہ زنجیری ریشی ویش (بہ درہ تہ کان) . بہ لکوی بہ تی بیوت
 دتہ کان پاش ویشہ جہ . چونکہ ہندی واتہ لہ زمانی بیگانہ دا تہ کہ ریشی بجزی ، رہنگہ
 لہ کوردی دا روا بجزی . ہر وہ ہا تہ وہی لہ زمانیکی بیگانہ دا بیوتہ روا بجزی ، بوی
 لہ یہ لہ کوردی دا ریشی بجزی . بڑوینہ لہ عہ رہی دا تہ لیت : (اکتب الرسالہ)
 لیتہ دا لاری (اکتب) - تہ نو سہ ، وا لہ ریشی تا وہ کہ (الرسالہ - نامہ کہ) وہ . ہا تہ کہ
 بہ تی بیوت ویش کان بیکہ تہ کوردی تہ تی بلتیت : (تہ نو سہ نامہ کہ) . بہ لاکم لہ
 وہ رگیزدانی ہواندا ہم رگیز تا لیت (تہ نو سہ نامہ کہ) . بہ لکوی تہ لیت : (نامہ کہ نو سہ)
 واتا (تا وہ کہ) ریشی تہ حریف و کارہ کہ) روا تہ تہ پت . کہ واتہ تہ وہی لہ عہ رہی دا ریشی حرا
 بیوتہ لہ کوردی دا روا بجزی تا لہ وہ رگیزدانی رہ واتہ وہ بجزی . لہ زمانی بیگانہ
 کہ لیک وینہ لہ یہ بڑو تہ عہ . وہ لک تہ لیت :

"the man said" , "I am feeling tired"

تہ کہ تہم رستہ یہ بہ تی بیوت ویش کان بیکہ تہ کوردی تہ تی بلتیت : ہست
 بہ ماندویہ تی تہ کہم پیاوہ کہ وتی . بہ لاکم ستیکی تا شکرایہ واتہ تی (پیاوہ کہ وتی) لہ
 کوردی دا ناخری ، بہ لکوی تہ حریفہ ریشی واتہ تی (ہست بہ ماندویہ تی تہ کہم) و
 تہ تی بلتیت : پیاوہ کہ وتی ہست بہ ماندویہ تی تہ کہم . تہ وہی لہ بیگانہ دا روا حرا
 لہ کوردی پاشی حرا .

(۳) - بہ تی تی توانتہ لہول بڑو تہ لہ ویشی بیگانہ دور جہ تہ وہ . تہ لیت
 لہ میتہ تی بکوشہ کہ بہ کوردیہ تی بہ تی رہ وان وہ ریشی بگیزدیت . بہ لاکم تہ عہ مانای وا
 نہ لہ مرد ویشی بیگانہ لہ فرخری بہ تہ ... تہ خیر . تہ ویشانی بہ تہ واوی لہ
 کوردی دا واتہ تہ وہ ، تازہ ما بون بہ لہ تہ . لہ بہر تہ وہ بہ کار لہینان بیوتہ .
 بڑوینہ تہم ویشانی : بہ لہجہ کولو جتک (کل وجہ) ، لہق (حق) ، مان (مال) ،
 تہ گہ تی (نبتہ) ، مردہ تی (مردہ) ، تہ لاکم کردن (امد و شکر کردن) (*) . ہند . تازہ
 تیکہ لہ بہ خون و گوشت زمانہ کہ مان بون ، وہ بہ لای حنہ وہ لہ بریان تہ بیوتہ لہوی
 بہ بیدار کردی کہ لیتیک کہ بہ لہجہ کولو جتک بون پیر نہ کریتہ وہ . کہ واتہ تہ تہ بہ ستم
 تہ وہ بہ نہ بیت بہ و مہ لہی کہ بہ لای شوانیکدا تی پیرری تہ ماشی کرد شوانہ کہ
 شوانیکی زور ہوشی تی تہ دا ، کا کہ لاش تی تی دت : (یارعی) تہ و صوتہ حریفہ
 کہ لہ و قصبہ مجوفہ طویلہ زی النقب الکثیرہ وہ خروج تہ کا ، بہ تحریکی اصابعہ عجبا ،
 یا بہ تائیبہ نغمہ ستمہ ؟) . کا برای شوانہ تہ نہ ختیک داما وتی : (بیم وہ بیادتی
 وہ خوا لہ زہ مان وہ سمانیا تہ کہہ ریش نہ کردہ) (+) ، لہ بہر تہ وہ لہ ترکی عالی تاوم) .
 بہ تی . مہ لاکم شوانہ کہ شہ لہ رود وکیان چہند دتہ بہ کی عہ رہی بیان خستہ قہ کہیان وہ .
 تہ وہ لہ بہ ویش کان شوانہ کہ لہ وانہ کہ لہ مور کہ سی تی بیان تہ کا ، بہ لاکم تہ وانہ
 مہ لاکم تہ تہ عہ رہی زان مہ بیان تی وہ رتہ کا .

(*) ویشی (امد و شکر کردن) فارسیہ و تہ وانی تر لہ مرد عہ رہین .
 (+) (ری دورہ م وہ ک (د) تی (لہ لڈان) - وایہ لہ کوردی سہ بیانی دا . تہ بیکی
 تائیبہ تی نہ بہرامہر تہ و دتہ .

(۵) - هتا ته توانیت هؤت له وشه ی قورس ونه بیستراو بیارینه ، به لکود تاله
 وزه تابه که و وشانه به کار بهینه که باون دله صو که س تی یا ن نه گا . هونکه لهه تا
 (شیوان) ی نووسینه که ت کسان وره وان بیخ بزانه که وه جی گیرتر ونه مرتبه . م سیم
 له وه نیه وشه ی به کیلک له شیوه کانی کوردی به کارنه هئیت ، هونکه له ناوه هئیلی
 که و شیوه یه دا که توی بیخ هئ نووسیت باورینه . له ، و انالیم به لکود نه لیم له
 هؤته وه مه چو وشه یه دروست بکیت و به زور بیسه یئیت به سر هؤتینه ره وه کاندرا
 هونکه دروست کوردی وشه یئیلی (که کادیمه) یه نه ل یئیلی تاقه که سیک . هتا که بیخ دان
 به هؤتا بگریته هتا کوم لئیلی زحانه وانیان نه بیخ .

(۶) - هتا بیت که کری هؤت تووشه ده ردی دووباره کورده وه *Tautology*
 مکه . هونکه دووباره کورده وه واته حوش له رسته یه ک یا نه له چنده رسته یه کی
 تریه یه کوا شتیلی ناشرینه . بو زرگار بوونت له هئس نه بیخ له زانیه وشه هزار ارده
 زور ره و نه سئیت . دووباره کورده وشه دوو هئنه ؛
 (۲) - تاقه وشه یه ک چنده جار یه ک له سر یه ک دووباره یان بکیته وه .

(ب) - چنده وشه یه ک که یه ک مانا به هئس یه ک له سر یه ک دووباره یان بکیته وه .
 نه مه دووهم بیخ نه وشه ی (تی ناخنین) . بو وینه : نه لئیت : (له صو بوژی
 که چه لوی سزا که به میوانی ، سره ی لئ نه ره م) . واته ی (سره ی لئ نه ره م) ،
 (تی ناخنین) ، هونکه وشه یئیلی تابه . پیار که هوه لوی به کیلک به صوانی مانای
 وایه بو سر لئ زانی هوه ، وه که سره ی لئ دا مانای وایه بووه به صوانی .

(۷) - وا چاتره که وه ی وه ره که گیریت له گول چنده وه رگیز در اوئیلی تردا به باوردی
 بکیته وه . بو وینه : نه گه ویتت پارچه یه ک نه وه ی یئیلیری بکیت به کوردی ،
 گور در لوی هه ره ی یا نه فارسیه که ی له به ره ی هؤتا دانیتت باشه . هه رله به
 نه مه یه ک که شاره زای چنده زحانیک بی توانستی وه رگیزانی زیاتره له وه ی
 ته نیا دوو زمان که زانی .

(۸) - له شتی نه ره ی دا زور تر له و ل به (شیوانه بنه ره تیه که) دله سته ده ردی
 نووسره که ون نه کیت و نه وینه وه رگیزیت . هونکه (وه رگیزان) له بریتیه نیه
 له گور رینه وشه کان ، به لکود له هومات کاتدا گور رینه بیرو باوره ور دله سته ده ردون
 وشوانی نووسره که شه ، بو نه هئس نه بیخ چنده جار یه ک به وردی که و نووسینه
 بخوئیتته وه تاکور (شیوان) و (یک لهاته یه ره ردی) ی نووسره که به باشی له
 ناخی ده روونتا که هه سته . به تابه تی له وه رگیزانی (هؤتروه) دا نه بیخ زور وریای
 نه مه بیت . هونکه له هؤتروه دا نا بیخ هر وشکان وه رگیزیت و به سی ، به لکود نه بیخ
 ناگا داری ی هؤسیغای هؤتروه که س بکیت له کات وه رگیزاندا . هونکه وه نه بیخ هؤتروه
 ته نیا چنده وشه یه کی ریز کراوی ، نه هه ... هه شنه هؤسیغای کیتی له گه نه ، وه نه بیخ
 نه لقه ی زنجیه ی وشه کان وایه هؤتروه که ده نگی کوا زلیکی تابه تی تی له سته . هر

له پر نه مېه وه رگيراني هونراوه به شووي (په فشان) نه ختيك هوي بيه ، وه وا
 په سندرته (شاعير) هونراوه وه رگيراني نه په كيني تر . هونر هر ناچار بووت
 له شووي (په فشان) دا وه رگيراني ، زور هوت مېه سته په (بهره رته كه) وه و
 تا ما چته هره كه ورته كه وه بې هوشي ده رووني شاعيره كه خې بته به رزواني كوردي
 ولساي شواري - وه به پي ده سلات ، هونر چا كه شي بكم بته وه ، ليه داناي
 له بيان چي كه هونراوه شي به پي هي شي نه كوردي . وه له هونراوه سي دلداري
 و شووي وسي و پيا هونر . شاه زاياني هونر وه رگيران نه ليني كوردي
 هونراوه ، دلداري له هونر هونر هونر تر زه هونر تره ، هونر نه پي هونر به
 كه رسي كه وه هونر لوو كه بكم بته كه له ده رووني (هونر وه) كه وه سر نه كا ، نه كينا تيا
 سر نه كه ويته .

(9) - نه كه كه ديتنه سر نه وه كينيكي زانتي وه كه فزيك ، كيميا ، نه اندازه ،
 تا بووري ، هه به بر ... هونر . بكم بته كوردي ، دام زانه كارنيكي تا سانت له به رده صا به ،
 به بارت به وه زه هونر به ده ست (شوان) و (پيك لغات ي ده روون) ي نووسه كه به وه
 تا كيشي وه كه (نه ده بيات) ، نه هينر ... هر وا بووي بيه ، به لكوو پيويتي به
 ورد بوونه وه و تيبينيه كي ته وا وه به له ده ربريندا . له م رووه شي وه كه بې به كار
 دريا بيه . هونر كه زار او ي زانستيت زور ديتنه ري و زمانه كه شمان وه كه تا شكار به
 له (زاراوه) دا هونر ، بويه واي به باش نه زانم كه و وشه پيگانان ي له كوردي را
 به رامبريان هونر كه ووي وه كه هوي بيان هونر وه هونر او وري دي نه كار بيه گان
 كه بې . به نام نه كه رهاتود وشه ي پر به پر به كه و وشه پيگانان ته دوو زيم وه ، كه ي نا كا
 بيه ووه ، به مره جي وشه پيگانان كه شي له نام دوو كه وانه داله ته نيشته وه بنور سته .

(10) - نه كه واته يه يان وشه يه يه له باجه (بهره رته كه) دا مانا كه ي تا شكار
 ديار نه بود ، تو له لاتي وه رگيراندا لاساي نه كه ره وه . به لكوو وشه و واته ي واي
 بو هونر بيه كه هونر كه س تي ي بگا ، وه نه كه بيويتي كرده به راديز را روون تري
 بكم ره وه .

(11) - هر وه زمانيك هونر واته و زار او ي واي تيدايه كه به تا بيه تي هي نه زمانيم
 وه له زمانه لاني ترا كووتت به رامبري وه كه هوي بيه . چا كه ره كه رهاتود هونر
 شتيكي له م با به ته بووت ، خي وشه وه وه وه رگيراني . هونر كه روات كورنه وا
 شتيكي زور بې تا م و نارره وان ده ركه جي . له پر نه وه هونر واته و زار او ي
 هونر حال يانه شي نه و ته بوو زويتنه وه نه كه رپر به بيه هونر نه بتي ، له بيه نه بې
 نزيك بې لي وه . وه له هونر كا تدا نه بې له نه نيته شي و وشه به وه وشه پيگانان كه شي
 بنور سري ، تا بزارني به رامبر خلانده وشه ي پيگانان فياره وشه ي كورديت به كار هونر .
 بو وينه : نه كه رجهانه وي وشه به وشه نه م رسته يي هونر وه بكم بيه
 كوردي :-

It rains cats and dogs

تہ پئی بلین (سگ پیدہ نمباری) ، بہ تمام پیتو لای ہر کورڈیکی نہ سارہ زانہ بہ
بلینیت لہ وانہ بہ کافرت رانی ، چونکہ نہ ناور کیمہ دا کیم (زارا وہ) بہ بہ وجہ شہ باو
نیہ ، وہ لہ جیاتی نہ وہ (سے سے ورہ لھندہ نہ کا) بہ کار نہ لھینین . پئی گومان نہ کہ ریم
(سے سے ورہ لھینہ) یہی ٹپس لہ رہو ہجورہ بگوریتہ سرر ٹینگیزی شتلی واسپر
دہ رتہ جی کہ س قی ناگا . لہ کموو زمانیکہ رستہی لہم پم شہ زورن . کیم تاقہ
یہ کہ بہ سے پو مخورہ .

جا لہ رہ نہ ہم لھویس نہو کہ کارای تاین و سہی (نو کہ ری کورڈی بہ
(تصہ زمال) عمرہ ہی وہ رگیزرا ، یہ ندیکہ وای گیزرا کیمہ دہ سال زیاترہ خٹلی
لہر پئی پئی نہ کہ نن .

(۱۲) - تہ کہہ کھوشی بہ دہ ستہ وہ بہ زور کون لوو ، وہ ویستہ بہ
ستوہ یہ کی کھینانہی وا وہری گیزریت کہ خوینہ رہ وہ تانگی (ستوان) ی تہ و
دہ ورہ بگا کہ لوو سہ کہی تیار اوہ کا پائی بہ (ستوانی) نو سین پیمرو وہری گیزریت
ہونکہ نہ پئی بلینیت لہر سہ دہ پک (واتہ) و (زارا وہ) ی لھوی لھیم . زمانیشی
شتلی زیندوہ کا پئی بہ پئی گیزرائی تادہ میزان و خوینہ تی زبانہ و گوزہ رانی تہ کورڈی .
لوہ (ستوان) ی کون و تازہ زور نہ پک جیاوازن ، وہ دہ کارای کورڈی (ستوان)
لہ زری ہار نایا کہ نہ نہ مانہ . پو وینہ نہ کہہ ویستہ نہ دہی (شیکسیر) بکیتہ
کورڈی لہول نہ دہ بہ ستوانی پیمرو وہری گیزریت ، ہونکہ ستوانی تہ پورودہ ست
تہ دا پو نو سینہ کائی (لھونگوائی) و (ہون بول سارہ) و (برنارڈشو) و (تاشینہ)
بہ تمام پو (شیکسیر) و (گیتہ) و (تاگور) و (گوستاف لیبون) دہ ست نادا .

(۱۳) - نہ شتی نہ دہی دا کماگاری سی سرہ تائی (فقرہ) و دواوشہی (فقرہ) بکہ
ہونکہ یہ کم و شہ لہ (فقرہ) دا سرچم خوینہ رہ وہ رائے کیتی . و شہی دوایشہ لھتہ
ماوہ پک لہر نہ گوی دا تہ زنگیتہ وہ . لہ بہ رتہ دہ نہ پئی تہم دوو و شہ زور بہ لھیز
و کارنگہ رہن .

(۱۴) - نانی خان () و ویرگولہ () و تہ قہ (-) dash و نیشانی سر سورما (!)
و نیشانی پرسیار (؟) و ... لھتہ نہ پیرجی ، بہ تاپیتہ نہ وہ رگیزرائی زانستہ دا ،
ہونکہ نہ مانہ نہ بہ لھوی تہ دہ ، خانای رستہ پک تیکہ نہ مانای رستہ یہ کی تہ نیشت لھوی نہ پئی .
(۱۵) - بہ زوری لھول بہ تہ و شانہ لھ پتیریت کہ نہ لھوور ستوہ کا نڈا بہ کار نہ لھیزین
و لھوور کورڈیک قی بیان تہ گا . ہونکہ تہ و شانہ کہ نہ ناور گت نہ تہ وہی کورڈا باون ،
نہ حتر و جی گیزرتن . نہ بہ رتہ پو تہ پئی سارہ زانیتہ لہ لہر ہوار ستوہ کہ دا پئی .

(۱۶) - پاستہ نہ وہی نہ وہ رگیزرائی تہ و پارچہ پ لوویتہ وہ کہ یہ پئی تہم سر جانہی سر وہوہ
وہرت گیزراوہ کا بہ وردی سر لہ لوی پیا بچورہ وہ ، دہ پو دواچار نہ کہ ل (نووسراوہ
نہرہ تہم کہ) دا بہ راوردی بکہ رہ وہ و شت و طائیلی تری بکہ . تہ جیا بہ پئی توانست
تہ کہہ دووری پک لہ پوولہ بہ نیما لہ یہ کیان تریلہ خچرہ وہ .

به سر راه رازها همگی سودتانه سود تمام هفتقره ام شوقه تم بود بودم به خوله پیش دامر کامه وه لهاوار : وه کومن هون نه سودتاون وه نه کنه هوننی بر او باوکتان لی بده نه ته پتی شادی به سر راه سوور بگری به هونن رهنگه شینه کم به لگو رایه رری قه وهی کوردانم	هوننی ناهه قه رزدهی کوردانم رزا به سر راه هوننی گه وهی کورد همه زدهار سودتانه وه هم لنگر ام وه نازانم میوه هیلون زیادون من قه زده میوه ام، منم سوور رتان سر زینن هوننی دودن له به راه نه دسا سار زینن به مر برینه کم من بو مینی تمام له ره جا وه رودانم
---	--

- نهی ره قیب -

همیشه هستی : دلداری کوئی
 دلدار که نادی راسته قینهی هوی (یونس ره نونف) به کیله به هوننه ره به ناور با نکه گانی
 کورد . نم هوننه ره له شاره کوچه له طبعه بود و هونننی سر ره تایی هوی له ریخ ته داوکر دوه .
 دلی حاجت و ته هم ویتد بو هونننه و پاشانه له به خدا گولیم یاسای ته داوکر دوه و بود
 به پارتینه ره . دلدار هم له مندالیم وه نماره زورس هونناره هوننینه وه به بود و تیا به رکه و توه
 دیوانی هونناره گانی هتایسته هاپ نه کراوه . له سالی (۱۹۴۸) دا له شاره هونننه
 ته ریخ له ناکار رتی له نیدانه وه ستاو کوچه دیوانی کرد . نه ته وه کورد به کیله له هونناره
 هم ره هاپ که گانی له نه ستا هونناره ی نهی ره قیب که بود ته (چار سلیمی کورد)
 له دلدارک هوننی هوننی بود .

نهی ره قیب هم راه قه وهی کورد زمان
 نای کلینی دانه بی توئی زه مات
 لوی کورد هم ستایم به ریخ وه ک دلیر
 مسابه هونننه خسی نه کلا تا جی اریات
 که من نه تی کورد مردوه ، کورد زیندوه
 زیندوه ، قهت تان وهی نکالا که مات (۹)
 نیمه رزدهی میدیا ، که ی هوسه وین
 دینانه ، نایخانه ، نیشتمان
 نیمه رزدهی ره نگی سوور دوشورین
 به بریکه هوننناره رابورد وومان
 لوی کوردی هازرو نیا ماده یسه
 گیان فیدانه ، گیان خیدانه ، گیان فیدان

روش گرانه کانی وانی بئینیم روش سه وهه وهتم

روش کوردی	ماناکی به عبره بی	روش کوردی	ماناکی به عبره بی	روش کوردی	ماناکی به عبره بی
له تبه ست	البحر	اصابة الیوف	ماناکی به عبره بی	بیطان	البحر
هونزاه	المنظرة الشریة	هکذا عملی (وهه کرد)	روش کوردی	وساگر	المنظرة الشریة
هینر	الذوق	النادر	روش کوردی	وهه گه ن	الذوق
به خنان	النشر	الذرة	روش کوردی	وهه گه ن	النشر
هونه ر	النظم، الشاعر	هفنة صغیرة	روش کوردی	هشتینیم بچوون	النظم، الشاعر
درسه دار	البراق	الرساة	روش کوردی	کندک	البراق
که له بوورده نه ته وه بی	الترک العوی	العنقاء	روش کوردی	برسه	الترک العوی
له تاهه تا	الی الیهد	النهر البکر	روش کوردی	رؤفانه	الی الیهد
لیکولینه وهه نه وه بی	الدراسة الادیبة	المخاطب	روش کوردی	سوورن	الدراسة الادیبة
سوتینه وار	الآثار	التفکیر الاعم	روش کوردی	که ندرینه	الآثار
خامه	القلم	النجوم	روش کوردی	کالا	القلم
له رد	الجبل	السلعة	روش کوردی	که به ندرک	الجبل
لاغر	خفيف	الرقیطة	روش کوردی	هونه ریام وهه رگیزام	خفيف
باده ررینکراو	المعمد	فن الترجمة	روش کوردی	سئورینه	المعمد
که وه	ازرق اللون	التخفیة	روش کوردی	سئور	ازرق اللون
نینکا	النظرة	المتخفیة	روش کوردی	وهه رگیزام	النظرة
صیرکک	المرج	الترجم	روش کوردی	وهه رگیزام	المرج
کاره سات	الهدوء الخیم	الشرط	روش کوردی	وهه رگیزام	الهدوء الخیم
کوارک	منظم، منظم	القن	روش کوردی	وهه رگیزام	منظم، منظم
هونظاری	الحکم	الموهبة الفطرية	روش کوردی	وهه رگیزام	الحکم
له رزه کاره	الفتوة	الترجم الحرفية	روش کوردی	وهه رگیزام	الفتوة
به لیجان	السهم	الصفات الخاصة	روش کوردی	وهه رگیزام	السهم
		الحالة	روش کوردی	دوخ	

نئی
ر
ک
ه
ه
ه

تی کہ و توره ، له ره لایه به ره نگی .

(۲) - جیا وازی کی نمائین :-

نمائین له باره ی ژبانی گیانی و ده روحیه وه کارتیکی زور که وره نه کاته سه
له مود له سوکه و تکیکی نماده ویزاد . زحانیسی له کم کارتی کرانه بی بهری نیه و زور جبار
نه نه وه بی که له نه نجای جیا وازی نمائین تیره کانیه وه ، زمانه که شی بوده ته هه ند شیوه بی که
بو وینده ؛ ریانه کان له عیراقدا شیوه ی زمانه عه ره بیبه که بیان له شیوه ی عه ره بی سوا
موسولمانانه کان بیان ناچی . ریانه وه لوره کان و قزلباشه کان و عه تی که لاهیه کان
خوشمان هه ره که بیان شیوه ی تایبیتی هوی هه بی بوقه کردنه .

(۳) - باری سیاسی :-

وه که نه وه ی ولایتیک له نا و چه ند ده و نه تیکدا رایب شی کرای و له باری
سیاسیه وه ری ی هاتره و کورده له بی نی دانیش توانی نه و به شاندا گبرانی .
بی گومانه دانیش توانی له مود پارچه کانی کوردستان ناتوانی به نمازادی هاتره و
به کتری بکن و تیکه لایه بی کتری بی . له به ره وه زمانه که شیانه له تاقه قابیلدا
بی کی نه گرتوه ، به لکو و هوه ته چه ند قابیلیکی جیا وازه وه که هه ره که یانه شیوه بی کی
تایبیتیه .

(۵) - نه هوینده واری و نه بوری هوی بلاق کردنره :-

نه هوینده واری ده ورتلی که وره نه گرتی له به شی کردنی زمانیکدا بو هه ند شیوه بی که
له روه هه نه بوری تیستکی رادیو و رور نامه و ته له خیرن که به شیوه بی کی تایبیتی هه واک
وده نگیاسی بلاق که نه وه ، نه بیته هوی نه وه ی هه تی بی وک و ولایت ناگایا له شیوه ی
گوفتوگویی به کتری بی و شیوه کانیا ن زیاتر له بی که دور بکه وینم وه .

(۶) - هوی تایبیتی :-

له ندی هه ره له بهر هوی کی تایبیتی که به زوری بنجینم بی کی میرووی هیم ،
تاقه هه تیک شیوه بی کی تایبیتی بو هویان به پیرا نه که و نه بیارینه . وه که هه درامه کانی
نیته که چه ند گوندیلی که من نا که چه شیوه بی کی تایبیتی کوردی یانه هیم .
نیته له رحی هوییک بی زحانی کوردی به هوی نه کم هویانه وه بووه ته
هوار شیوه ی که وره دهم شیوانش نه ختیک له بی که دور که و توننه وه . دیاره
چاره سه کردنی بیان به ستاره به لایر بی که و هویانه وه . به لام به ره وه ی کینه
نا و هرگی نه و یانه وه با برانین هم هوار شیوه بی هین ؟

(۴) - شیوه ی کوماچی : همیشه دردم نه :-

۱- کوماچی ی سه رود

۲- کوماچی ی هوار رود

کرمانجی سرودشی ئه بیته شیخ شیوهی بچووک :-

(۱) - بایه زیدی . (۲) - بوتانی . (۳) - ئاسیاتی . (۴) - له کاری . (۵) - بادینانی .

کرمانجی هوارووشی ئه بیته هواربشی ، وانا هوار شیوهی بچووک :-

(۱) - موکری . (۲) - سوران . (۳) - سله یانی . (۴) - سندی .

(ب) - شیوهی لوری :-

ئه بیته شیخ شیوهی بچووک :-

(۱) - به هتاری . (۲) - له کی . (۳) - خه یی . (۴) - که لهوری . (۵) - عامه سنی .

(ج) - شیوهی گورانی :-

ئه بیته هوار شیوهی بچووک :-

(۱) - باهلانی . (۲) - کاکیی . (۳) - زه ننگه . (۴) - له وراسی .

(۵) - شیوهی زازای :-

شویین روانه بهم شیوانه :-

(۲) - شیوهی کرمانجی :-

۱- کرمانجی سرودشی } که ریمان . قاری . ئه زنجان . ئه زوروم . مه لایمه . مه ره شی . ئه که نوه رودنه .
گولی وانه . به دریشی زیی که دره . رودباری ده جله .

۲- کرمانجی هوارووشی } گولی وانه . به دریشی زیی که دره . رودباری ده جله .
کرمانجی . خانه قیبت . رودباری ده جله .

(ب) - شیوهی لوری :- } سولتا آباد . ده ورت آباد . کرمانجی . خانه قیبت . رودباری ده جله .
شیراز . کازه رودنه . نزیه خلیجی فارس .

(ج) - شیوهی گورانی :- } نزیه سنده . زورماناوان کرمانجی . له ندی گندی به بیته سنده
وسند یانی .

(د) - شیوهی زازای :- } له زه ناوچهی ئه زوروم . خه رپورت . بتیسی . له ندی
ناوچهی دیار بکر .

سه شیخ :-

له ندی هار به له که به کورده گانی بادینانه ئه ورتی (زازا) یا (زازوق) راستیم کهس
ئه وانه کرمانجی به رودن وازانانانین . هه روه له شیوهی زازا شیوهی یکا به سه ریم هوییم
وله کرمانجی چهوه دوهوه . شیوهی زازا له گه شیوهی ناگوراندرا له بیخینه رایه ن
ئم گرنه وه ئه بیته شی زور شریکت له به که ده .

تهجا با بزاین چه ند رنگه هه به بو چاره سه کردنی گیردگرفتی هیاوازی ای گهم
ستیوانه :

(۱) - هه ندریکه نه لئین : سه باره ت به دهی زور بهی زوری کورد زمان به شیوهی کرمانجی
سه رود نه دوین ، با نو سینیشمان هه به و شیوه به بی و شیوه گانی ترنجینه پست گوی .

(۲) - هه ندریکه تر نه لئین : له به رته دهی به شی زوری نو سواد و گو قار در ژرمانه ی
کوردی هه به شیوه ی کرمانجی هوارو ده رهووه . ده هه به شیوه به شی زور بهی
رادبو کورد به کان و تاربان بیاو کردووه ته وه . به هه وری بووه ته شیوه به بی باد و بیاو ،
با هه به و شیوه به بنووسین دته وانی ترنجینه پست گوی .

(۳) - هه ندریکه تر نه لئین : هه ر کوردیک به ج شیوه به بی نه دوین ، با هه
وایش بنووسی ، که وها که هوینده واری بیاو بووه وه نه م شیوانه له هه وانه وه نه بنه بی ک
ها بیسته بیته نامانه وی لیره دا به که ر رنگه به بی ده ست نیشان بکه بین ر
بیه بیستنه به سه ره هه لکی دا . به لکوو نه مانه وی به که به که نه وری یانه ی سه ره وه شی
بکه بینه وه تا بزاین هه به که بیان له تایی ته رازووی راستی وه هینانه کردنا چه ند نه کیشی ،
ته و سا بیروای هه ویشمان له م باره به وه ره رته برین .

چاره با بیستنه سه رنگه ی به کم . وانا ریشی نه وانه ی نه یانه وی شیوه ی
کرمانجی سه رود بکه نه بنجینه . بی گو مان له سه ره توه بیاو نه م بهی زور هوان
و به جی دینه به ره یاد ، به للام که به وردی لئی نه کو لئینه وه ، که بیستی له هه دیدانی
کرده وه را بوی نا هیته سه ر .

راسته زور بهی زوری کورد به شیوه ی کرمانجی سه رود نه دوین ، بووینه :
لجی کوردی تورکیا و لچای کوردی شیران و له م هود کوردی سه وریا و له م هود کوردی رودسیا
و کورده گانی بادینان له عیراقدا به و شیوه به نه دوین . به للام باا بلتینه بیته هاتین و نه م
شیوه به مان کرده شیوه به بی گشتی ، بزاین ته و سا نه بنجام هون نه بی .

گو مانی تیا بینه که هوینده واری به زمانی کوردی ته نیا له عیراقدا هه قی به ستوده
نه م شیوه وه نه بی شتیکی تازه بی به لکوو هه له کونه وه وا هه توه ته هواره وه . به بی ،
سه رده میک کوردی سه رود زور هویانه هه بیه کرد دگه بی هه ویشمان دا که هوینده واری
به شیوه ی هویان بوو بکه نه وه به تاییته قی له تورکیا و سه وریا ، به للام هه وریک و ته
سیا بیانه ی هه وشی کوردی نه و دوو شوینه هاتن رنگه ی بیاو بووه وه وگه شه کردنی
زمانی کوردی یانه له و هه لکه گرت . به للام کوردی عیراق هه رله سه ره لئی و دانه ی کونی
هویانه مانه وه وله هه دیدانی هوینده واری نه ته ره یی دا زور له برا کانی تریانه بیته هویان
شیوه ی باس نیه که زور بهی زوری کوردی عیاقه به شیوه ی سو رانی
له دوین و نه م کتیبانه ی که تاییسته له عیاق چاپ کراون - در هاره یان نه گاته
له زار کتیبیک - ره رنگه له و له زاره ته نیا دوو سلا به رنگی به شیوه ی کرمانجی سه رود
بی ، کتر نه وانی تری هه بودی به شیوه ی هوارووه ، به تاییته قی (سو رانی) . ته نازن

نه و کتیبانه ی که بو قوتابخانه سه ره تاییه کان چاپ کراون و نه کترین ، که مودی به شیوه ی
 سورانی ، بیجگه له ره ش به شی کوردی نیستگه ی راویوی عیراق له م دوایه دانه بی که کونجکی
 به شیوه ی سه روو دانعه ، له وه پیش هر به شیوه ی سورانی ده نگو باسی بیا و نه کرده ده .
 نیستگه کانی تریش و ده ک قاهره و تارانه و کرماشان به شی زوری سردگره کانیان به شیوه ی
 سورانی بیا و نه کرده ده ، نه به بیجگه له وه ی . ۹ / ۱ نه دگوفار و رورانه مانه ی تایسته
 به کوردی ده ره و نه ده ره که هین هر به شیوه ی نه . له وه شی بترازی به شی زوری له ونه ره
 هر به به ناوبانگه کانی کورد ده ک بیره میند و نالی و م هوی و سالم و ههئا . و نه که س و دلدار
 و کلوی و تاله بانی و نه سیری و سه لام و هوردی و هوردی و کامران و شیر و شایار و تیری و ...
 هته . و نه که له نو سه ره باشه کانیان و نه برام و شایر و رورانه یانی دینه و نو سه کانیان
 ده ک (احمد امین زکی) و م رورانه و ده هه و هورکریانی . نه مانه هر به به رورانه و نه هه کانیان
 هر به به شیوه ی کرمانجه هواروو هتو یانه ته سه ر قاهره ، له به نه وه شیوه ی سورانی
 له هر مود شیوه کانی که ده و نه نه نه و خراوانه بویه ، جائسته نه که ریتو و نه له شیوه ی
 سورانی بینه و نه هیه ی نه وه شیوه ی سه روو کار بینه ، دباره نه م مانای وایه که بیجگه
 نه بی وانه شیوه ی که خدمت کوردی خراوانه کوردی نه هته له که کیشاد هه بینه بو
 شیوه ی که تر که تازه له کاگولگی کردنایه . بی گومان نه م شی زورگره نه که فوی له سه رمان
 روای نه هر مودمان رورانه که بیه رورانه ههجه ده سه لاق نه ده مان بیه له شیوه ی ده ک توریکا
 یا نه سه روو یادا خدمت زمانی کورده بکین و به شیوه ی سه روو زیندوی بکینه ده . له به رورانه
 نه بینه که هر له عیقات خدمت بکین ، که کورده عیاقی زور به ی زورانه به شیوه ی نه لارون .
 ده دباره نه وه له بیان ناگری به باشی خدمت بکین و بی بی بینه ده ده ک نه که هر هه ی سه روو
 فویا به بیان کردایه . بیجگه له وه شی نه بی برایین که شیوه ی کرمانجه سه روو زور زه هته تره له
 هر هواروو به هوی بوی هیوازی له به بینه نی بینه و عینه را له که نه هندی سه هته تره که له
 ریزمانه که بیا ده ره که دیا . به بیجگه وانه ی شیوه ی سورانی ده که سه کترین ده ک سانه شیوه ی
 کوردی به ، که واته وازه هینانان له شیوه ی سورانی و ده سه کترین به شیوه ی سه روو ، که م
 نه تخمانه ی هواره هوی بی بیا نه بی :

- (۱) - نه بی له و هر مود میرات و نه له بوره به نه ده سه هه تکرین که تایسته هه نه رورانه
- و نه دونه نو سه کانیان بو یان به هه هه تکرین و نه و خدمت به که نه م (۶ - ۵) سانه به بی بینه
- هه لکی سه یانی و هر مود کورده کانی هواروو نه بکین بو بینه هته و خدمت کردنی زمانی کوردی
- بخریته نه گوی و سه ره نوی ده سه بکرتیم وه به کوردی سه روو ده ک هر له سه ره تاره
- له سه بی کرایه .
- (۲) - شیوه ی سه روو و نه و نه وای ده ک هواروو بکوردینه به شیوه ی که گران و تارره وای
- ده ک سه روو که نه م نه بینه هوی نه بی کردنه وه ی سه روو بیا و بویه زمانه که مان .
- (۳) - نه بی له رورانه هه ریه ده ده سه لاق و تانسته ی زور به کار بینه که هر مود نو سه ی
- و شوین واری به نه رخ و کتیه کانی قوتابخانه بکوردینه و بکرتیم شیوه ی سه روو ، که نه م شیوه ی هورده
- له م رورانه و بو بینه ده سه نادا .
- نیسته با بینه سه رریگی دوده م ، وانا زینه به کارهینان کرمانجه ی هواروو به تاییه ی

سورانی :
 بی گومان ده ک له سه ره و نه و تانه نه و تانی نه هتیک له بار بو کورده عیاق هه لکرت
 توانان خدمت زمانی هویا به بکین و به شیوه ی سورانی به بینه و نه و نه که کتیب و گوفار

و روژناھی پئی ده ریکن وه له مادهی په بخاسائی دواپی را که لیدک نووسر وهوندر و زمانه وان
 و خیر و نووس و حیوان نووسیله تیا هون بکوی ، و هر نیم شیوه بیته زمانی میانه ی
 میسنگه ، که میسنگه ده ورایی که وره ی هیبه له بیا و کردنه وه و هیه یان ذی شیوه یه له شیوه گانی
 زمانیکدا . بی گو مان نه دانه نه لاین شیوه ی سوزانی نه که نه نیا له هر نیم هویانه مافی نه وه ی
 له یه بیته شیوه یه کی میانه بو کوردی ، به لکود له همان کاتدا شیوه یه کی سوزان و کاسان و پر
 له تا و ازده رهنگی فوشه فوشه و له هر مو شیوه گانی تر ده و له نه ندر و حضرت کرا دتره .

نه جابا بیته سر ریگی سیم . و اتا ریگی نه وانه ی نه لاین هر کورن به ج
 شیوه یه له نه لوی ، با هر به و شیوه یه بیته بنوسن . بی گو مان نه که نه دانه هم به ستیان
 نه وه بی که به کار هینانی هر مو شیوه گان له یه ک کاتدا با به جورد هر که به به ناره زودی
 فوی چی به زاردا ری بنوسن ، نه بیته هوی نه وه ی له پاش روژدا شیوه یه کی به لکرتو
 بق نووسین دروسته بی ، نه وه بزاین هر له شیوه که هیا یانک خاوه و به کی به هه
 هون و نه نیم بیجه وانه ی به ستیان ، چونکه کما شکرابه هر شیوه یه کی ی نوسرا و هوندر
 نه و شیوه یه که نه که و بی گاو و دره و دره له شیوه گانی تر دوسر نه که ویتنه و له پاش روژدا
 نزدیک یانه دووردا نه بیته زمانیکی سر به هوی بو وینه هندی له زمانه نه ووردو یانه گانی وه
 خیره نی و سیکالی و نه نه مانی ، نه مانه له بهره ی لایتینی برون ، به نیم پاشی نه وه ی زمانی لایتینی
 بووه هه ند شیوه یه له و هر یه له نیم شیوه به تاقی نه نیا نه وه ییا تیا به بو خویا به یه یاد کرده
 بی یان نووسرا و زمانه دایکه که (لایتینی) خرابه پشت گوی . خیر و دره و دره هر شیوه یه بو
 به زمانیکی سر به هوی و زمانی لایتینی له تا وانه ما بپو به زمانی صونه خاندگان ، له به رنه وه
 به که بیته بیته به هر هوار شیوه که ی کورده بنوسین ، و دره و دره هر شیوه یه بو فوی
 و نه و زاراده ی حیوا و نه به بیته حیوا و زی خوی نه بی و به به به ، (کار) ه کانی نه لودی
 زینعانه وه له یه که حیوا نه بنوه و هر تا زیتر هزمت بکونین پتر دوور نه که و دره و له پاش روژدا
 نه بنه هوار زمانی حیوا و . و اتا بیته نه بیته هوار که ی حیوا و . نه و او هوی نه که
 به به ستیان له وه نه بی که نه دوار روژدا نه شیوه یه بکون ، به لکوه نیاز یانه واپی یانه که نه
 هه ند که لیکلی له یه که حیوا و . نه وه دپاره نه بیته به حیوا یی زانسته زانه و ره خنده گور
 زینعانه و نه کوم لایه یی تا شایانه که نه . به لکود به حیوا و نه زانیکلی گره شیوه یی یانه نه ورو لاین
 چونکه له موونه نه و به یه نه نالین نه نه وه تا زمانیکی به لکرتو نه بی بو نووسین .
 به کورتی نه هر سته ریگی که بو . نه بیته به به به و ی زمانی کوردی له عیذا قدا له
 هر مو شیوه یی تر کازاد تره دتازه شیوه ی سوزان له عیذا قدا هه سیه و یانه روژی
 شیوه گانی تر زور کما شکرابه . له به رنه وه وانه هینانه له شیوه ی سوزان مانای رو و خاندی
 کور شیکله که به بخاسا که هه ریکن دروستی نه که نه . له به رنه وه واپی به جاک نه زانم که هر شیوه ی
 سوزان به نیم بنیبه بو زمانی کوردی پاش روژمان ، به لایه هیوا و واپی نه نیم قسیم نه وه
 نه که بی نه که گوایه بیته (با و ازله هر مو شیوه گانی تر بیته به جارکت) . نه خیر . نه نیم
 با شیوه ی سوزان به نیم نیم ایم هیک و به شیوه گانی تر گوی له به ریجین . و اتا هر چه و نه
 و نازاده و واته ی هوار هه له شیوه گانی تره ده برینین و شیوه ی سوزانی یه مو تور به بکون
 و نه تانته له زمانی شیوه گانی تره وه یه که نه ویتنه و هر به گریه و له به سر لکود
 بنیبه ریزمانیکی نو بی بو زمان کوردی به لکرتو دایتین .

وانه له شهتم

هون زماي کوردي بليينه وه ؟

شهر له سهره تاي ساله وه که ده ستمان کرد به هونيندي زماي کوردي ماوتمان
 سه به سه له هونيندي کوردي له ماوتمان ، به تايبه تي که وه به قوتاي تيمان - که
 ساييگي تر که نه ماوتمان - بتوانن زماي کوردي له قوتانخانه سهره تايبه کاندا به
 شيوه به گي سوييگي وا بليينه وه که قوتايبه کان له سنوريلي فراواندا که لکي لي
 وه رگرن . راسته که ی کاری شهره که دوه و پيويستي تيمانان که ده بود هونيه تي
 کوردي وتنه وه هونين . به لایم سه باره ت به دهي قوتايبه کاني هم بوله که هون
 ساره زايه گي که وتويان له باره ي زماي کوردي به ده نه بود ، بگره زور به ي زور شيان
 ته تانته تا که ديريگيان به کوردي به گي راستا بونه که نورسا ، هونکه له نديگان که به
 به که مجاره له شياندا به کوردي که هونين . دياره ناچار بودن له پيشدا ده ستمان کرد به
 فيربردي نودين به يتي عهده ي ، وه له همان کاتدا باستيگي کورتي نانه داوي وگيرد گرفتگاني
 که م تيمانه وشيره ي چاره کردنيانمن هسته به رجاو . بي که ده ي که لکي که نصاي له شيني
 وکه موکوريته کانيشي خهينه پشت گوي . وه تانته نرازه به کيش هومان ده گون هونيند وه ي
 کوردي را هونا ، که به سه ره راي ته وه که شينيگي که صمان له باره ي که ده بياني کوردي و
 له نهر ي ده رگيران وگيرد گوندي شيوه کاني زمانه که مانده هونين . بيلگه له ده ش دننيام
 که زور به ي زور ي قوتايبه کان له ماوتمان ، که م يا زور ، هويان ماندو کردووه له گون
 هونيند وه ي ناميلکه و روژنامه و گوفاي کوردي و پايه ي زانياري هويان له ماوتمان به
 له تارادده بيک به روز کردووه ته وه . وه نه گه ر بيستود زنجيره ي به ده واحي هويان نه چيريگين ،
 که وه شهر له شياره دل نيان له وه ي که کليلي ده رگي ساره زابوني زماي کوردي يان
 به ده سته وه گرتووه . جائيه به بونه ي شريگي ته وادووني ساي هونيند وزيه بودنه وه ي
 قوتايبه کان له وه وه که شياني قوتايبه تي به جي به يين و له لغاوت بدين به وه وشياني کرده ي ،
 به تايبه تي ياشي که وه ي مانگيگ بيتر له قوتانخانه سهره تايبه کاندا ده رزيان دته وه وزانياري
 هويان هونيانه کردن . واي به ياشي که زاعم له ماوتمان به دا زور به کورتي ده سهر ي تي
 باستيگي هونيه تي کوردي وتنه وه يان بونگم ، تا ساره زايه کيشان له ماوتمان به ده ي .
 شهره زده گوتانم نيه له وه ي هم باسه به قه کردني رودت سووديني به کيار زوري
 ناي . هونکه له ميشه له دياره رره دام که قوتاي کاتيلگ بووه ماوتمان ، که وه له هوي
 له ريگي تاقی کرده وه ي به که له داي به که وله نه خجاسي به که نه هوزم ده خوراست کرده وه
 فير ي هونيه تي ده روزوتنه وه ي ياشي که بي وه ته تابه کرده وه به ويلانه داي نه به ري ، هه جي به
 به قه بوليگي که لکيلي که وتوي ناي . له گه که نه شرا ييم وايه قه کردمان له باره ي
 هونيه تي کوردي وتنه وه وه هه جي هونين بي ، ساره ريگه هويان له شياني کرده ي يان دا ، له هر
 که ده هونيند وه ي هم هه ريگه رره به به وردي سووديني له رته بي له ماوتمان به ده .
 شيسته به رله وه ي بينه سرباسي هونيه تي کوردي وتنه وه له قوتانخانه سهره تايبه کاندا ،
 که ده ي نظر له وانه بکم که نه به ماوتمان - به تايبه تي که وانه ي که نه به ماوتمان زماي کوردي -

که بی پستانه و و پجیران و کۆلدان هه ریکی هۆیندنه وهی گوچار و رۆژژانه و نامیلکه ی کوردی
 باش بێن . ده به ده وام زانیاری ی هۆیان له باری زمان و نه ده بیاتی کوردی بده به ره بی برون
 و ههتا له فوزه یا زبانه له سۆراخ کردن و شتی تازه فیر بوون له رگیز وه ررسی نه بێن . بێجگه له وهش
 بێویسته له فوود ماوتو سابه که له سه ری سانه وه نه ههیه ک دانی بو ده رۆژ و تهنه وه ، به هۆری
 با به ته کانی پێر و به سه ر رطاره ی وانه کانی سانه به شی بکا . بو ته وه ی نه که وه نده سۆر
 سروزا دوای بکه وی ، وه نه نه وه نده شی به له بکا که قوتابه کان کۆکی بی ده رنه گون .

له وهی شایانی باسه ، که وه یه بێجه نامانه وی لیره دا هۆینه ی هۆیندی کوردی
 به بی ی نه شی بو له که ی قوتابخانه ی سه ره تانی ریر بکین . هۆنگه پرۆژگرانی هۆیندن وه شتی
 کۆتیه کان به بی ی ده ور درۆژگار که گۆری . له به ره وه که مانده ی هۆینه ی وتنه وه ی
 نه هۆی کوردی ، هه ره که لفظاره ههتا که گاته فیر بوونی هۆیندن و نووسینه به ته واوه ی ،
 به سه ره نه ده به کۆ به شی بکین و هه ره بده شی به بی ی کما ناخج تایبه ی هۆی سنوور بکی بو
 ده سه نه نشان بکین . هۆنگه به زمانه وه که م رێگه به که لکی زۆر تره و له ههینانه کۆرنا ئاسانه تره .

(1) - هۆیندی کوردی له پله ی به که ههتا :-

کما ناخج له هۆیندی زمانی کوردی له پله ی به که ههتا هۆیه قوتابی نهانی تیه کانی
زمانی کوردی به باشی نهاسی ، سابه تاکه تاکه بن ، مان له ناو وشه دا بن . ههروه له که بی
بتوایی شه وه هۆر هۆره کانی نه و تیه به لیک جیا بکاته وه ، له کانی گۆرانی هه شی
نور سینیانا به بی ی گۆرانی ههکیمان له وشه دا .

بو لهینانه دی که م کما ناخج هه ، که بی ما فووتا هه رۆژه شینیک له تیه کانی
 که لفا له سه ره ته هته که بنووسی و له پێدا هۆی هه نه جاریک به ده نگی به رز بچو تینه ده .
 که ههتا دا وه قوتابه کانی بکا که که وانی له پێشه وه به ک یهون ، وه له دوا ی دا به کوهل
 بێئینه وه ، ههتا ده نگی تیه که و ته رزی ده بر بینه که ی له پێشکایا که هه سی و
 ههنگیر که بی . بو دینه که بی (کما) ی نووسی ، که بی پێنج شه شی جار له سه ره یه ک
 پای : کما ، کما ، کما ، دوا ی که بی به قوتابه کانی بیته وه . که ههتا بێویسته
 به ریک به ک له لیا ن بێئینه سه ره ته هته و ده با شیریا ن بده ته و به یارمی هۆی
 هه نه جاریک له سه ره ریک که و تیه یان بی بنووسینه وه . باشان که بی له ده هته رێدا
 سه ده جار بی یان بنووسینه وه ، هه ره له ژووری قوتابخانه دا له پێش ههوی هۆی ، وه هج
 له ده ره وه ی قوتابخانه وه ک که رکی ماله وه . ریا ن که بی له ژووری بۆلا به که به که
 به سه ریانه وه بگه رری ، تاکو و که و قوتابه ی ده شتی ناگه رری بو نووسینی تیه کان ، که م
 به ده شتی هۆی ده شتی بگری و شه وه ی قه له م گرتیشی فیر بکا و بی ی بنووسینه وه ،
 ههتا ده شتی له گه ن نووسینه رادی . بێجگه له ده شی که بی هه ره تیه ک له و تیه یان فیریا ن
 که کا به هه تیک هۆشی درشتی ره نگاهه رنه ک له سه ره یار به ریک کار تونی ههوام بنووسینه وه
 ده دیواری ژووری بۆلا له کی وانی ، تاکو و هه مو هه ریک که وستی نیکی تازه یان
 فیر بکا له سه ره تا وه تیه کانی پێشوویان بی به ره بکاته وه ، که ده ره م بکا به تیه نوی به که .

هؤ ٺه گهر ڀٽه ڪه له در ڀٽانه هوند ڪه شتو ڪه نوسينه ڪانيان به پيئي هينگيان له ورتنه دا
 ٺه گورري ۽ وه ڪ پيئي (پ) ڪه به هوار چيشن ڪه نوسري : (پ ، ٻ ، ٽ ، ٺ ، ڀ ، ڃ ، ڙ ، ڻ ، ڦ)
 ٺه وه ٺه پي ٺه هر جهندي به ده زڙيڪ ٻڙيٽه وه ، نه ڪ هر هوار ڪه به تاهه ده زڙيڪ . وه
 لعه ميهي ٺه پي پريان جانه وه ڪه ٺه ٺه هوار جهننه هه سو ڪن ، نه گه چي له شتو ڪه
 نوسينه ڇا هوارن . ذواي ٺه پي له سر ٻاره ڪارتوٺيڪي رهنگاهه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه
 هوش ڪه وه ، پيئي (پ) له سره وه بنوسي ڪه هوار ڀٽه وه هر هوار ڇورهه ڪه نوسينه وه .

وا هالتره هائوٽا به ده ست هتي هوي ڀٽه ڪان له ته هتي ته نڪ (فابيه ر)
 را ڀٽاشي دره گيان لڪا وڀان خانه ناو ڪرتوٺيڪي مقه باره وراوا له قوتابه ڪاني لڪا
 به ڪه به ڪه ڀٽه ڪان ٺه لگن وڀلڻ ٺه به نلانه ڀٽه ڪه وه نيساره ڀٽه ، يان پي يان پي
 ڪارهي نلانه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه . ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه
 وه سياري له ميهي قوتاي دا .

ڀٽيه هائوٽا زماني ڪرد ڪه پي به ڪنهن زور سوراڙي وه ڪنار
 له سر هوني له گه ٺه قوتابه ڪاني دا . واه به هچ هوري ناني به نه لڪا . هونڪه ڪانجي پي
 به ڪم ڀٽي ناسين وڌي پوري ڀٽه نوسينه . له هر هوسان ڪان ڪناريه ڪه ٺه ڪاره شي له ڀٽي
 به ردي ڀٽيه هي هونده واري به .

ٺه پي هائوٽا ناو به ناو داوا له قوتابه ڪاني لڪا ڪه پيئي تابه تي له بهر
 بنوسنه وه . ذواي ٺه پي به ٺه به سر ڀٽه ڀٽه ڀٽه تاجراي تابه راسته نوموه
 يان نا ، هونڪه ڪانجي هر گهره ٺه وه به ڪه قوتابه ڪان ڀٽه ڪان له به بنوسنه وه .
 نه ڪه هه به سر ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه ڀٽه .

ٺه پي هائوٽا ڀٽه هي به تي ته وادرا به وڀٽانه هي نوسينيان ته هينڪ
 له به ڪه وه نزيڪه ، نه گه چي له ده نگيڻا هياران . ٺه وڀٽه : ٺه ٺه وه هي هوار ڀٽه پيئي
 پيئي (پ) ، (ڀ) يان ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه
 ٺه پيئي ، به هه چي ڪانرا ڪه به رديم مڌا ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه ٺه
 ڪه چي ٺه وڀٽه ده ست گهچي به گوي به وه ، وه ڪ گوي ڪه گران پي وڀٽه ڪه نه پيئي .

ٺه هه وڀٽه هي (ڪه ر) ٺه نزيڪ ٺه ڪانرا به وه دروست لڪا و ذواي ده سته ٺه (ڪه ر) ٺه
 را ٺه
 (ڪه ر) ه . ذواي ٺه
 ٺه هه به ده ننگي به رز جهنڊ هاريڪ وڀٽه هي (ڪه ر) وڀٽه هي (ڪه پ) يان پي ٺه ٺه وه ده ٺه ٺه
 هاريڪيڻي وڀٽه هي (پ) ، (ڀ) يان پي ٺه ٺه وه . ٺه وه له پيئي (پ) يان به ته نيا ٺه بنوسي
 وڀٽه ٺه وه (پ) به . ذواي پيئي (ڀ) شيان ٺه بنوسي وڀٽه ٺه وهش (پ) به . ٺه وسا
 پي يان ٺه
 يان پيئي (ڀ) به پچوڪي و لاوازي له سر ٻاره پيڪ ڪارتوٺيڪي وه نه له ته ڀٽيه وه
 پيئي (پ) ٺه به قه ٺه وي وضو ڪردي بنوسي ، له هر گهمان رڙيڪيڻي بگريٽه به ر ٺه
 هچو ڪردني پيئي (پ) ، (ڀ) .

پیتویته ماموستا زور هوی ماندر بکا به خیرکردنی که ویتیانده که نه گهر نه سره تایی
 وشه ده بین به (له هه هه) ده ست پیت نه کن ، ده ک : ((کتا ، کوا ، کود ، کید ، کید ، کید))
 هه نه گهر له ناوه رراسته یان له به تایی وشه دا بین (له هه هه) که یان که که وی و نه به :
 ((ا ، و ، ژ ، وو ، ی ، ی ، ی ، ی)) . هه ده ها نه پیت به وردی سه رنج قوتایی را بکیش
 بو نه ویتیانده به نه گه نه (٧) ده نکه کانیا نه گوری . وه ک ((و ، و)) ، ((ی ، ی)) .
پیتویته ماموستا بو رودن کردنه وهی مه به سته هور هوره کانی هوی نیگار و
ویندی هوانه هوانه و ره نظا و ره نیک به کار بهیننی و له هه کاتیکلا لهوی رودن کردنه وه
نه هاته پیت گوی ، به تایبه تی نیگار و وینه . هونکه نه مه بو شان زور پیتویته و چاوی
لی تا پیتویته له مه به به دا .

بم هوره ماموستا نه تایی له ماموه به تی تایبه تی دا قوتاییه کانی خیری نه لهای زمایی
 کوری بکا و ناماره یان بکا بو پیتانه سه ر پله دی دوده .

(٤) - هونین له پله دی دوده مه :-

باش نه وهی قوتایی له پله دی به که مه خیری ناسین و نووسینی له ماموستا کانی
 نه لهای کوری بو ، پیت و پیتی ناوه ته سه ر پله دی دوده که ناما جی نه مه به ش
 دروست کردنی وشه به شیوه به تی راستوره وان له ویتیانده که فیریا نه بووه . تی گومان

وه ک له مه پیتی و تمان ههتا ماموستا زیاتر لهوی رودن کردنه وه به کار بهیننی هیا کتره .
 و تا پیتویته له هون بدا له ماموستا به نیکار و وینه پیشان بدا ، هونکه قوتایی
 له پیتا فیری نووسین نه بووه . له به ره وه نیکه کانی نیکار و وینه تاکه نیکه به که بو
 تی که یاندنی قوتایی له کار و بار و مه به سته هور هوره کان . بو به پیتویته ماموستا هوی
 چار نیکه تر له ماموستا کانی له سه ر پارچه کار تو نیکه که دره بنور سینه وه ، وه واشی به چاک
 نه نام نه ویتیانده که له ماموستا هون ، به نام به تی هینه یان له وشه دا شیوه یان
 نه گوری وه ک ((ج ، ج ، ج)) یان (سه ، سه ، سه ، سه) ، ... هه .
 به به که وه بیان نووسی و نه جاده ست بکا به لیکدانی نه ویتیانده و دروست کردنی وشه ی هور هور
 تی یان و زور زوروش به پیتویته وه بهیریا نه که نه مه (ج) هه هه به سه ره تایه و نه مه ش (ج)
 هه به ناوه رراسته و نه مه ش (ج) هه به نه تایه و نه مه ش (ج) هه به نه تایه . هه ده ها نه گهر
 ویتیانده تریشی که نه مه هورن نه پیت ناوا باسیان بکا . واشی چاکره ماموستا له هون بدا
 وشه ی و بد و زیتنه وه که له ماموستا هوره پیت کانی تیدا تی حه به زوری نه و وشانه به کار بهیننی
 که نه مه به نه . بو وینه وشه ی (تاعتقت) سی هوره (ت) ی تایه . (ت سه ره تا) ،
 (ت ناوه رراسته) ، (ت) - نه تا . له ره ها وشه ی (نامسینه وه طان) سی هور (نورنای
 تیدا به .

له و چا یاشی نه وهی قوتاییه کان فیری لیکدانی پیت کانی بودن و توانیا نه وشه دروست بکن
 پیتویته ماموستا ده ست بکا به تی نووسینه وه یان و نه شتی به که به که به سه ریانه وه
 به زوری و له نه کانیا نه بو راسته بکا ته وه و له ماموستا کانی نه ته هه تی ته تی یان کار تو ن دروست

بکانه وه وریزان بکا و داوا له قوتابه کان بکا که بچن نه ویتیا نه له تگرن و وش ی تایه تی بیان
لی دروستا بکن . له م یله یه دا پیویسته زور پیشه می بدری به نه رکی مان و راهیتانی
قوتابی له سه ر نووسی راست و له م تا نه نازنه یه کیش ههت هوشی .

(٢) - هویندن له یله ی سئ یه مدا :-

باش نه وه ی له یله ی دوه مدا قوتابه کان فیتری وش نووسی برون ، ئیسته
پیویسته له نگاویکی تریان پی بیری بۆ سه ر وه ، و اتا بۆ یله ی سئ یه م ، تا کور فیتری هوینه تی
له یه کرانی وش کان و دروستا کردنی رسته بین . جا هر چه نه سه ر که وتنه سه ر نه م یله یه
شیکلی زور گران نه ، به نه م له گرن نه وه شتا تابی نه م یله یه هر وا به هیرای بپروری ،
به لکو نه بی و جانیکی باشی له سه ر بدری ، نه وه چه به چی به تیکری . چونکه نه م یله یه
هو له گرن راهیتان وهه شیکلی زوری نه وی . له به ر نه وه پیویسته ماموستا له سه ر نه تا وه
رسته ی بچووک بچووک له سه ر ته هته بنووسیته وه بۆ نه وی قوتابه کان له به ری
بنووسنه وه . نه م رسته ی کورت کورتی تریان پی بنووسیته وه ده له کانیا ن بۆ راست
بکانه وه ، دوا ی رسته ی نه ختیک دریتیان پی بنووسیته وه له ده فته ری نووسیته وه دار
باشان قوتابه ک له ل بستی بۆ سه ر ته هته درسته کی جایی تری پی بنووسیته وه و
نه گره له نه ی تیا کرد قوتابه کی تر هئینی بۆ سه ر ته هته تابی راستا کانه وه ، نه گره
داوا له قوتابه کان بکا که له ل کانیا ن له ده فته ره کانیا ندا جا ک بکن .
جا نه بی نه وه سی براین له تا قوتابه کان زیاتر بنووسنه وه ، بپروریستیان
را دی له گرن نووسی و نووسیته کانیا ن له نه ی که فتر تی نه گره وی ، بۆ یه پیویسته
نه رکی مان و هویندن وه ی ده فته ره کانیا ن و راستا کردنه وه ی له ل کانیا ن و نا گدار کردنیان
له لایم ماموستا وه به هیچ کولو هیک نه هریته پش گوی .

(٣) - هویندن له یله ی چواره مدا :-

ئیسته قوتابه کان وایان لی ها تووه له موو ییریکی کوردی به باشی نه مان و
له موو چوره وش یه کیش نه توان بنووسنه وه و ته نانهت رسته ی بچووک بچووک کیش نه توان
دروستا بکن و بنووسنه وه ، نه گره چی جار و باریش به له بچن . و اتا قوتابی وای لی ها تووه
فیتری هویندن وه ی و تار و نووسی کورت و سووک بود . جائیسته کاتی نه وه له توده که
قوتابی له نگاویکی تر بی به ره و یله ی چواره م و ده ستا بکا به (هویندن وه) . ده لیره دار زور
به پیویستی نه نام که ماموستا نا گدار بکم له وه ی نظر به نه گری (هویندن وه) وه بی . چونکه
قوتابی نه بی هر له ئیسته وه زمانی راجی له گرن ده بر بیری ده نگه کان به شیوه یه کی راست و
ره وان . به تایه تی نه و قوتابه کوردانه ی که زمانی حانه ده یان کوردی نه وه ده عه نظاره یه کان
و له تری له دانسته وانی قه لات پیویسته له و لیکلی باشان له گرن بدری و یاره یه کی ته و او برین
له سه ر نه وه پیویسته ماموستا نه و با سی له کتیه که یانا نووسرا وه و پی یان نه هویستی ، هوی
دووسی جار به ده نگی به رز و به شیوه یه کی جوانی ره وان له سه ر ده یانا بچووسیته وه و نه مچا
به که یه که له مان باشان پی بچووسیته وه بۆ نه وه ی برانی تا مچ رادده یه ک نه توانی شاره زایی
هویان له باری ناسینی تیب و زانیی ده نگه چور چوره کانه وه به سه ر هویندن وه دا بریننه کردن .

وه كه قوتاييه كه نه هوندينده وي دشمنه كذا به هه كه هود ، نايي به كه ر مافوستا هوي لوي راست
 كاته وه ، به لكوو نه ي جاري ره مه ته قاي به كي نه واري نه گن بكا ووشه كي يي هوشه بكا تا
 هوي هه نه كي هوي راست نه كاته وه . بو وينه ؛ نه گه ر وشي (شيري) ي به (شيري)
 هوندينده وي يي يي ؛ راه سه . نه م ييه (يد) هون ده ره نه بر ريت ؟ . دواي كه
 نه ده ي زاني ، يي يي ؛ نه ي نه مه (يد) هون ده ره نه بر ريت ؟ . نه وسالم ريگه به وه
 ورده ورده هه نه كي هوي به هوي راست كاته وه . خو نه گه ر نه ي تواني راستي كاته وه .
 نه وسالم هه نه يي هون برا به قوتاييه كي ترمي راست كاته وه نه ريگه ي ده مه ته قاي وريسا ر كورده وه .
 نه يي مافوستا نه م يله يدا هه تا نه تواني زور ترين ياره نويسي هوان به قوتاي
 بجوينينه وه ، تا واي يي نه كا به شيوه يي كي ريگريگ و ره وان وي نه هه هه هه هه هه هه هه هه
 بجوينينه وه . هان نه ده ي قوتاييه كان به نه وادي له هوندينده وه دا قال بين ، بيويسته
 مافوستا وايان نما راسته بكا كه هه مود له ماله وه به ريگه نه هوندينده وه ي شتي كوردي وه
 واش ها كتره هوي بگر ري ناصيلكي سووك سووك و به كه لك ويرا له نه هشي وينگار
 وزاها و دراو به گياني نه نه وي راسته قينه يان بو به يدا بكا و به به ريانا دابه شي بكا تاله
 هوندينده وه تا موه ريگه وه رگرن . وه دواي نه وه كه ياره به كيان هوندينده وه دارايان يي بكا
 به كه به كه هه سن وحي يي نه گه بشتون به شيوه ي هويان له به ريگه نه وه . نه محانه يي
 به وينه گو فوگو كورده وريسا ري كورديان . هونكه گو فوگو كورديش وه ن ومان شتي
 گرنه و سوو ريگي نه وه نه گه به يي به قوتاي به تا به يي له به يي چه سپارني نه گي وشه
 و زا ووه درسته ي به كه لكوو نه شي قوتاي دا . نه به ريگه نه وه ي گو فوگو كورده وريسا ري
 وشه كان به شيوه يي راستي فيري قوتاييه كان نه كا . كه واته نه ريگه ي گو فوگو كورده وي هوندينده وه
 قوتاي واي يي دي كه بتواني به كوردي به كي ره وان گو فوگو و ده مه ته قاي بكا و بجوينينه وه
 و ما ماره يي بو نه وه ي هه زگا ويكي تريش يي بو يله ي پيچم

(٥) - هوندين له يله ي پيچه عدا :-

كيسته قوتاييه كان وايان يي لهاتوه نه توان رسته ي نه هتليك دور و دري
 بود سه وه ده مود هه ياره نويسي يي گان به ره واني بجويننده وه . نه محانه يي
 هه به وه نه وه من كه ياره نويسي و بجويننده وه و نه گن مافوستا يانا گو فوگو بكن
 و هه ريگه يي كه هوندينده ويانه ته وه له به ريگه نه وه . به لكوو نه يي مافوستا هوي ياره
 نويسي نه ده ي هوانه هوانيان بو له ليري و له ناو ده قه درا يي ياره نويسي وه .
 نه محانه يي كنيان نه يي بو سه ته هه ده هاريكي تر هه مود له به سه ته هه كه يي بيويسته وه
 و نه به ره وه ده مه ته قاي به كي ته و او نه گن قوتاييه كان بكا بو راست كورده وي هه نه كان .
 دواي نه يي هه مود رو ريگه ياره يي نويسيان بو ده سه نيان بكا كه له ماله وه
 بيويسته وه . كه واته نه يي (يي نويسين) دوو ريگه بگر يي ؛ به كه م نه وه يي كه قوتاييه كان
 له به ر كيب وشي نور سزاو جا ريكي تر بيويسته وه . دروه به شي نه وه يي كه له به ر يي يان
 بيويسته وه . يي گومان كه قوتاييه كان نه م يله ي يان به م هه ره بر يي ، دياره تا نه نزاره يي كي
 باشي فيري هوندينده وه و گو فوگو ي ره وانه و نويسي يي هه نه لودن و ما ماره بو وه
 بو سه ره كه واته به به ريگه يي به ر زتر .

(6) - هویندن له پلې شمه صدا :-

گومای تیا نیه که به کی له نماخه دوره کانی هویندنی زغانی کوردی که وه به قوتای
 بتوانی به زمانه مه به سته کانی دنی هوکی نجانه سر قاقه ز . دپاره نه مه ش نایه ته ده سته
 هه تا شاره زای ریگی له به دان و هوینیه به کار هینای نه و وشه و زاوانه نه بی که
 قیریا نه بوره . ده نما شکرایه زاینی که مه شی برتی به له زاینی ریزغانی کوردی . که طایه پیوسته
 قوتای شتیک له باره ی (ریزغان) به وه سنجوینی

هائینه نه بی لیره دا شتیکلی زور گونگ ده ستان نشان بکین که له ویش نه ویش
 له به نره قوتایایی (له ولیر) بو هویمان کوردن و زمانه که شی هر له هویمان و به به لیکه
 نه توانن قه ی پی بکین ، بی نه وهی له نه ی قورسی تیا بکین ، وه نه بیغانه به که یطار
 له که نه وه شاکه شتیک زاینی (ریزغان) له به پلې دا شتیکلی به کجار پیوسته ، تا کو و بتوانی
 له کانی به گیر له تا بگره رینه وه به ده ستوری زمانه که وله ری ای راسته لانه دن . هایلره دا
 وه نه بی نه به ستم له وه بی که (ریزغانی کوردی) به شیوه یکی قول و خزان بو تریته وه له
 قوتای نجانه سره تاییه کاندرا . نه خیر پیوسته ته نیا سره تاییه کی به که لک قیری قوتای بکری
 له چه شی نه ام باسانی هواره وه :

تیب چی به ؟ . وشه چی به ؟ . رسته چی به وله چی پیک هاتوه ؟ . به سته کانی نماخافتن
 هین ؟ . ناو و چی ناو هین ؟ . کار چی به ؟ . کاری را بوردو درانه بوردو فرغانی چی به ؟
 کاری (لاشم) و (شوری) هین و هیوازی یان چی به ؟ . سیتی به سته وه و سیتی را کیشان هین ؟
 چا وگه چی به و هیون کاره کانی لیوه ده ره گریز ؟ (صفت) چی به ؟ . ناوه لکار چی به و چه ند
 به شه ؟ ... و هتر .

بی گومان که پیک با بی له به شته پیوسته و به که لک هه ، نای چاویان کی
 پیوسته شی . وه بو که وهی هویندنی (ریزغان) سوودنیکې ته راوی بی نه بی مافوستا که موو
 چاریک چه ند (را کو شتیک) یان بدای که له ندیکې له مانه ده و له ندیکې له یولدا له نه پشین
 تا کو و نه دهی هویندوریا نه به کرده وه شی به چی به پشین و شتر له بیران نه هینه وه .

(7) - هویندن له پلې شمه صدا :-

وتمان به پیک له نماخه دوره کانی هویندنی زغانی کوردی له قوتای نجانه سره تاییه کاندرا
 که وه به قوتای بتوانی به کوردی به کی بی له نه ی ره وان که ده به ستان ی له دلاییم تی بیجانه
 سر قاقه ز و بو که مه شی هویندنی ریزغان به پیوسته زانی ، تا کو و بتوانی به شیوه به کی
 راست و شه کان و سیه کان له به ک بردا . به بدم نه بی بزاین که زاینی (ریزغان) که لکلیکی
 که ولوی نای نه که ریتور قوتای ده وله نه نه بی له زاینی وشه ی هو ره و بردا . چونکه وه ک
 له مه ویشی و تودمانه هر که شتیک بیه وی له باره ی شتیکه وه بنودسی ، پیوسته که دوشه
 و واتانه بزانی که مافیان به و شته وه له به ، که مچا که توانی به هو ی ریزغانه وه که دانه له به لې بردا
 و بیان کاته (رسته) . هایلره دا پیوسته بزاین که هر که به رکوردی وشه به ته نیا به س نیه بو
 رسته دروست کردن ، چونکه له نه ی چار رسته به ک له چه ند زاواوه لیکه تاییه تی دروست کی
 که پیوسته قوتای له به بیان بکا و بزانی هویمان به کار نه هینې . له به ره وه قوتای ناچاره

له پان نه ووشانه دا كه له بريان نه كا ، شماره يكي باشي زارواه له برلكا
 به كار لقينا نيان بي . كه واته پيوسته ماموستا له وركه بركا كه ووشه و زارواه له گرنگ
 به قوتايه كافي له بركا و نه شي كاركي وا بكا كه كه ووشه و زارواه كوردي يانه شي بريان
 نه كا له ره به كوردي مانا كانيان بډ ليك بده وه هونكه نه مه كه پسته هوږي ده و له مگردي
 كه مخينه ي شاره زاي قوتايه كان له م باره به وه . به نوم كايه نه م وشه و زارواه كورديانه
 به چ هوږيك زورترين ماوه له بركا كه مينه وه ؟؟؟

هره چنده منان تيگرا بريان له بيري پياوي كه دره ي به ته من تيگرتنه ،
 سه بارت به ده ي ماسوي نه يان و بركورنه ويان نه هنيك ته نگرته ، له به ره وه شيكين
 بډ شته له بركورن و پاراستن بيره دهري له پياوي به ساډا هور به له بركورنه . له گڼ نه ده لڼا
 وه نه بي بتوان له مود هوره وشه و زارواه به له به بركورن و بريان نه هنيته وه . به لڼم
 نه وي كاشكرا به نه وه به له نديك لودين هون سه بارت به هپڙي هوښ و تاموله زه تيان
 دره نك تر له بركورنه هنيته وه وه له له نديكي ترمي وشك و بي تام . بډ وينه : له به شيكي
 لهوښ برون دره نك تر له بركورنه هنيته وه وه له له سه توريكي نه زاروايي ياه فيزيك .
 گورانيان ياه سازوس متوريكي به هوښ و نماوازيكي به سوز زورتر له گويي ي پياورا
 نه زرينگيته وه له گوراني و بالوره يكي نا هوش . له روه لها پارچه نوو سينگي نيستمان ي
 دلكير دره نگرته فراموشي نه كرم له پارچه نوو سينگي بي تام . كه واته بډ كه ده ي قوتاي
 بيره دهري ده و له مند بي له وشه و زارواه دا و به شي زوري نه وان ي له مري كورودون له
 بيري نه هنيته وه ، پيوسته شماره يكي باشي له به سته و له زارواه و به هاشاني نه ته وه بي وه مته
 بزويانيان بي ره وان له به بركورن ، بډ نه وه ي له كافي لودسينا له وانه به مينه وه به ره ويان
 دكه لكيان لي وه رگرن .

كه واته پيوستې سرشاني ماموستا له م پله پرا نه وه به گوم لي له به ستي نيستمان ي
 به سوز وه له له به سته كافي بي كه سي وه لڼا . و بيره ميږد و دلكار و سه لڼم و كوښي و هاشاني و نار ي
 و سه بري و ... هتره به قوتايه كافي له بركا و له مود له هفتي ده زريك ته ره مان بكا بډ
 كه خانه و قوتايه كانيان به له هون بسيني و بي يان بكتيه وه . لڼه را به پيوستې نه زانم
 كه نامور گاري يكي چچودي ماموستا و زانده به بكم كه پيوسته له مري له م روده وه
 خرم تيلي كه دره بكا . هونكه بډي له ده ي وه زانده نه گره له سه رنجينه نيستمان به روهري
 و له ستي نه ته وه بي دا به زري ، گيانگي به بكار به رز كه دا به قوتاي و له م له مندا لڼه وه را ي
 نه له يني بډ نه ده ي چاوي له ته نكانه نه ترسي و له هنيته به به له بزي بازوي هوږي به ستي ،
 له گڼ نه وه شدا رينگردي قوتايه كان له سه نياندا بو ياري و م شق كورن نه گره سه ره تاي
 به چه م سروديكي نيستمان ي ده سته لڼا بكا ، ناما بجه به رده رده كوردي نه ته وه بي زورتر ديته ري .
 نه م چنه لڼه روه به ي تي په رري باسيلي زور كورت و سه رتي بي هونيه تي
 كوردي و ته وه بود له قوتايه سه تايه كاندا ، بي گومان نه مه له چنه له هنيگي درسي باسه كه
 به ولوه هتره نه بود . ميرياني تاق كورنه وه شي راياني كورده بي يه .